

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Псэолъэшынэм ылъэныкъоклэ гъэхъагъэу ялэхэм ыкIи гуетыныгъэ фырылэу Iоф зэралэрэм апае щытхъуцлэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ псэолъэшI» зыфилорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Абрэдж Аскэр Мэджидэ ыкъом — пшгъэдэкIыжъэу ыхьы-рэмкIэ гъунэпкэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «ПсэолъэшI ма-териалхэмрэ конструкциехэмрэ къзыгъэхъазырхэрэ заводыр» зыфилорэм идиректор,

Бэгъ Аслъан Рэмзанэ ыкъом — пшгъэдэкIыжъэу ыхьы-рэмкIэ гъунэпкэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «ПсэолъэшI-мон-тажнэ управлениеу 38-р» зыфилорэм идиректор,

Близниченко Сергей Сергей ыкъом — апшгъэрэ профес-сиональнэ гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ къэралыгъо учреж-дениеу «Кубанскэ къэралыгъо технологическэ университетыр» зыфилорэм идоцент,

Москвич Вадим Константинович ыкъом — апшгъэрэ профес-сиональнэ гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ къэралыгъо учреж-дениеу «Кубанскэ къэралыгъо технологическэ университетыр» зыфилорэм ипрофессор,

Мыгу Хъызыр Якъубэ ыкъом — пшгъэдэкIыжъэу ыхьы-рэмкIэ гъунэпкэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Новое строи-тельство» зыфилорэм идиректор,

Храпов Евгений Матвей ыкъом — Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Проект документаций къэралыгъо экспертизэ зыщашырэр» зыфилорэм иинженер шъхьаI,

Щэмэджыкыо Азамат Ибрахимэ ыкъом — пшгъэдэкIы-жъэу ыхьырэмкIэ гъунэпкэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «ЖБИ-хэр къзыгъэхъазырхэрэ заводыр» зыфилорэм идиректор.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
шышъхъэу и 11, 2011-рэ илъэс
N 93

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхылъ етыгъэным фэгъэхъыгъ

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу Iоф зэришлэрэм ыкIи Адыгэ Республикэм ибанк системэ ихэхъоныгъэ илахьышхо зэрэхышIыхэрэм апае **Цена Надеждэ Константинович ышхъум** рэзэныгъэ тхылъ етыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
шышъхъэу и 11, 2011-рэ илъэс
N 134

«ЦыхъэзэфэшIыныгъэм ителефон» Iоф ешIэ

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет-рэ я Администрации «цыхъэзэфэшIы-ныгъэм ителефон» Iоф щышIэу ри-гъэжъагъ. Цыфым ифитыныгъэхэр аукъуагъэхэу, IэнатIэ зилэхэм ежъ ашъхъэ ифедэкIэ зылутхэр къызфа-гъэфадагъэхэу гуцаф зашIыкIэ, Адыгэ Республикэм игъэцэкIэкIо хабзэ иорганхэм яIофшIэн нахьышIоу зэхэцагъэ хъунымкIэ игъо алъэгъухэрэр араIонхэмкIэ амалышIу ар хъушт.

«ЦыхъэзэфэшIыныгъэм ителефон» иномерыр — (8-8772) 57-12-20.

Гъэбэжъум и Мафэ хагъэунэфыкIыгъ

Адыгэ Республикэм имэкъумэщ хъызмэт щылажъэхэрэм ты-гъуасэ, шышъхъэу и 13-м, гъэбэжъум и Мафэ хагъэунэфы-кIыгъ. Ащ фэгъэхъы-гъэ торжественнэ зэ-хахъэу Къэралыгъо филармонием щы-кIуагъэм хэлэжъагъэх АР-м и Лышъхъэу ТхьакIушынэ Аслъан, АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, АР-м и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм и депу-татхэр, муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ къэлэ ыкIи район админист-рацииэхэм япашэхэр, лэжъыгъэм илухы-жъын чанэу хэлэжъа-гъэхэр, нэмыкIхэри.

МэфэкI Iофтхъабзэр рамыгъа-жъэзэ, мэкъумэщ хъызмэтшIа-пIэхэм, гъомылэпхъэшI отраслэм щылэжъэрэ предприятияхэм къагъэкIыхэрэм ыкIи къыдагъэ-кIыхэрэм якъэгъэлъэгъонэу фи-лармонием иапэрэ этаж шыкIуа-гъэм хэлэжъагъэхэм АР-м и Лышъхъэ яклотлагъ, япродукции зыфэдэм зыщигъэгъозагъ, ащ уасэ фишIыгъ.

Торжественнэ зэхэхэр зыра-гъажъэм, ТхьакIушынэ Аслъан пстэумэ апэу мэкъумэщ хъызмэ-тым щылажъэхэрэм къафэгъу-шIуагъ. Къыныгъуабэ апэкIэ къыкIыгъэми, лэжъыгъэ бэгъуа-гъэ къахъыжъын зэралэкIы-гъэм, ащкIэ ахэм зрафэразэр

къариIуагъ, тапэкIи ащ фэдэ гъэхъэгъэшIухэр ашIыхэзэ ыпэ-кIэ лыкIотэнхэу къафэлъэуагъ.

АР-м и Лышъхъэ ыцIэкIэ агъэнэфэгъэ шIухъафтынхэр зы-фагъэшъошагъэхэу, мыгъэ пэ-рытныгъэ зыубытыгъэ муници-пальнэ образованиехэм, комбай-нерхэм ТхьакIушынэ Аслъан гушIыгъ дэхабэ апыгъохыгъ, яIофшIагъэкIэ къалэжъыгъэхэр аритыжъыгъэх. Апэрэ зонэмкIэ къэгъэлъэгъон дэгъухэр зилэ Красногвардейскэ районым, ятIонэрэ зонэмкIэ Теуцожэ рай-оным АР-м и Лышъхъэ иахъэ шIухъафтынэу сомэ мини 100 зырызэр Дипломхэмрэ афагъэ-шъошагъэх. Джащ фэдэу ком-

байнер анахь дэгъуитIур АР-м и Лышъхъэ и Дипломрэ автомо-билэу ВАЗ 2107-мкIэ къыхагъэ-щыгъэх. НэмыкI шIухъафтынхэр къэзылэжъыгъэхэм зэхэхэм ашафэгъушIуагъэх, къатефэхэрэр аратыжъыгъ.

Адыгеим иорэдыIохэм ыкIи икъэшъокIо ансамблэхэм къаты-гъэ концертным мэфэкIыр къы-гъэдэхагъ, къэзэрэугъоигъэхэри ягуапэу еплъыгъэх.

МэфэкI зэхэхэр зэрэкIуагъэм фэгъэхъыгъэу тигъэзет нахь игъэ-кIотыгъэу къышчытхыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

КІэлэеджэкІо 405-м загъэпсэфыгъ

АдыгэкъалэкІэ цыфхэм яфэло-фашІэхэр комплекснэу зыгъэцэкІэрэ Гупчэм ипашэу Шхъэлэхъо Вячеслав бэмшІэу тыукІэгъагъ. Ащ икабинет нэгущІоу тыригъэблагъи, ялофшІэнхэр зэрэзэхашэхэрэр къытфилуатэзэ, гъэмфэ лъэхъаным кІэлэеджакІохэм зызэрагъэпсэфыгъэр, апкъышъолхэр агъэпытагъэу илъэсыкІэ еджэгъур рагъэжъэжыным фэшІ ашІагъэхэм тащигъэгъозагъ.

— КІэлэцЫкІу гъэпсэфыпІэ лагерьхэу «Туристым», «Эдельвейсым» (ахэр Мыекъуапэ дэтых), «Горная» ыкІи «Лань» зыфилухэрэм (ахэр Хаджох шыІэх) гъэмфэ мзышым къа-кІоцІ кІэлэеджэкІо 405-м загъэпсэфыгъ, япсауныгъэ зыпкъ шарагъэуцожьыгъ, — къытиуагъ ащ. — Джаш фэдэу кІэлэцЫкІу санаториэхэу КисловодсккІэ «Сосновая роща», ПятигорсккІэ «Ленинские скалы», ПсыфабэмкІэ «Жыгъожьый», ТэхутэмькІэ районымкІэ «Шапсыгъ» зыфилухэрэм кІэлэеджакІохэр ащылагъэх. Ахэм зэкІэми сомэ миллионхым ехъу апыкодагъ.

Санаториэхэм, лагерьхэм ащылагъэхэм, ыпкІэ хэмьлэу зашызгъэпсэфыгъэхэм янахъыбэр кІэлабэ зиІэ ыкІи зыгъот мэкІэ унагъохэм къарыкІыгъэх.

ТазыкІэупчІэм ахэм ащышхэм ягугъу къытфилыгъ. КІэлабэ зиІэхэмкІэ къеджъжън. Шэуджэн Аслъан кІэлибл иІ, зызгъэпсэфыгъэр Мыхъамэт. Лъэцэр Адамэ икІэлиплІ щыщэу Джэнэти, Амири, Дамири, Шхъачэ Руслъан иунагъокІэ Саиди, Аскэри лагерьхэм ащылагъэх. Зыгъот мэкІэ унагъохэмкІэ Урсэкъо Инвери, Тэтэр Дарини, Хьаплэчэ зшыпхъухэу Джэнэти Тэмари гъэпсэфыпІэхэм ащылагъэх.

— КІэлэеджакІохэр гъогу

техъанхэ зыхъукІэ, — къытфилуатэ Шхъэлэхъо Вячеслав, — ау сыдэу щытми едгъажъэщтыгъэхэп. ЗэкІэ гъэпсэфакІо кІоштхэр янэ-ятэхэм къэлэ административем къырашчІлэщтыгъ. КъызызэрэугъоихэкІэ къалэм имэрэу Хъатэгъу Налбый кІэлэеджакІохэм гушыІэ фабэхэр къафилоти, дэгъоу зыкъагъэпсэфынэу къафэлъалоти, «гъогумаф» арилоты, нэпэплъ сурэт зытырарагъэхыти, автобусхэм арытІысхъэхэти, тэ тилофышлі, медицинэм илэжъа-кІуи ягъусэхэу, ГИБДД-м имашинэ апэ итэу, «ІэпыІэгъу псынкІэр» ауж итэу гъогу те-хъэщтыгъэх. Джаш фэдиз иинагъэу Хъатэгъу Налбый мы Іофым ыналэ тырегъэты. Джаш фэдэу республикэмкІэ тиминистрэу Наталия Широковари кІэлэцЫкІухэм лъэшэу афэгумэкІы. Ар мафэ къэс зауэрэ телефонымкІэ къытфитемыоу, ежъагъэхэмэ, нэсыгъэхэмэ, Іофхэм языхтэ зырымгъашІэу къыхэкІыштыгъэл.

Ащ джыри Іофыр шыухыгъэ хъурэп. ТигушыІэгъу къызэри-ІуагъэмкІэ, илъэс къэс зэрашы хабзэу, бжыхэм кІэлэеджакІохэр къызатІупшыщэкІэ, зы купышхо зыкъагъэпсэфынэу санаториэу «Шапсыгъэм» агъэ-кІошт. Ахэм якІэлэегъаджэхэр ягъусэщтых.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Іоф зыдэпшІэн фаер макІэн

Суд приставхэм я ТэхутэмькІэ район отдел ипашэу В. Смирновым зэфхъысыжхэр къышІыгъэх, шыкІагъэу шыІэхэм къашыуцугъ. Ащ къызэрэ-хигъэщыгъэмкІэ, мы мазэхэм къа-кІоцІ сомэ миллион 261-рэ фэдиз зытефэрэ Іоф 27120-рэ от-делым икъулыкъушІэхэм зэха-фынэу щытыгъ. БлэкІыгъэ илъэ-сым мыш фэдэ иуахтэ егъэпша-гъэмэ, зэхафын фэегъэ Іофхэм япчъагъэ 4710-кІэ нахь макІэ хъугъэ. ЗэкІэмкІэ зэшІохыгъэ ху-гъэр Іоф 12111-рэ. Ащ ишІуа-гъэкІэ, бюджет зэфхъысхэм сомэ миллион 135-рэ арагъэхъа-жын алъэкІыгъ. Урысые Феде-рацием изаконодательствэ зыу-къагъэхэм алъэныкъокІэ уго-ловнэ Іоф 20 къызэІуахыгъ, 2010-рэ илъэсым мыш фэдэ иуах-тэ егъэпшагъэмэ, ар 11-кІэ на-хъыб. Нэбгыри 161-мэ админи-стративнэ пшъэдэкІыжъ арагъэ-

Суд приставхэм я ТэхутэмькІэ район отдел 2011-рэ илъэсым иапэрэ илъэсныкъо Іофэу ышІа-гъэм изэфхъысыжхэм, тапэкІэ анахь шхъалэу ыналэ зытыригъэтын фэе лъэныкъохэм, нэмыкІ Іо-фыгъохэм зашчытегушыІэ-гъэхэ зэхэсыгъо бэмы-шІэу щылагъ. Ар зэри-щагъ суд приставхэм яфедеральнэ къулыкъу и ГьэларышІапІэу Адыгэ Республикэм щыІэм ипа-щэу Дмитрий Ткаченкэм.

хыгъ, ахэм ащыщэу 8-р ІэнатІэ зыІыгъ пашэх.

ГьэларышІапІэм ипашэ ана-хъэу ыналэ зытыригъэхэм ащыш блэкІыгъэ илъэххэм зэ-шІуахын амылэкІыгъэ Іофхэм ягъэцкІэн нахь чанэу дэлэжъэ-жыныр. Социальнэ мэхъанэ зиІэ Іофыгъохэр зэхэсыгъэнхэмкІэ пшъэрылъ шхъалэхэр къулы-къушІэхэм къафигъэуцугъэх. ЛэжъапкІэм итын зыгъэгужьо-

хэрэм е зытын гухэлъ зымыІэ-хэм, кредитхэр ыкІи алиментхэр игъом зымытыхэрэм, псэупІэ-коммунальнэ хъызмэтым ылъэ-ныкъокІэ щыІэ чыфэхэр къызэ-кІэгъэкІожьыгъэнхэм апае яІо-нэрэ илъэсныкъом суд пристав-хэм я ТэхутэмькІэ район от-дел илофшІэн нахь ыгъэлъэшын фаеу Д.Ткаченкэм ылытагъ. Къэгъэлъэгъонэу иІэхэм уагъэрэ-зэнэу щыт нахь мышІэми, джыри уздэлэжън фаеу шыІэр зэрэмы-макІэр ащ къыІуагъ.

Суд приставхэм шІуагъэ хэ-лэу ялофшІэн зэрэзэхашэрэм фэшІ зэрафэразэхэр къыраІо-тыкІыгъ ТэхутэмькІэ район администрацием, судым, проку-ратурэм, ОВД-м, хъагъулахъ къулыкъум, нэмыкІ ведомствэ-хэм ыкІи къулыкъухэм яІыкІо-хэм. ПравэухумэкІо системэм хэхъэрэ структурэхэм яІо зэхэ-лэу тапэкІи Іоф зэдашІэныр анахь мэхъанэшхо зиІэ лъэны-къохэм зэрашыщэр зэкІэми зэ-дырагъаштэу хагъэунэфыкІыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Ибрахымэ фэразэх

Джэдэжъабылэ дэт врачэбнэ амбулаториэм иврач шхъалэу Любовь Зинченкэм бэмшІэу къытфилотагъ «ІэпыІэгъу псын-кІэм» имашинэ Джэдэжъабылэ имызакъоу, Къунчыкхъабыли, Тэухъабыли, къутырэу Город-скоири къызэригъэгъунэхэрэр, ащкІэ сымэджэ хылытэхэр Мые-къуапи, Адыгэкъали, Пэнэ-жыккъуаи ащэхэу къызэрэхэ-кІырэп.

Къащытхъугъ чэши мафи ямы-Іэу дежурствэр «ІэпыІэгъу псын-кІэм» щызыхыхэрэ медсестра-хэу Теуцожэ Светэ, Нэхэе Асыет, Къэрэтэбэнэ Сэламэт, Светлана

Колпаковам. Ахэм график гъэ-нэфагъэм тетэу шоферхэу Джар-мэкъо Юныс, Анцокъо Байзэт, Мыгу Мусрадинэ, Михаил Бу-лаховыр ягъусэхэу дежурствэр ахы. ЗэкІэри гукІэгъушхо зы-хэлэ цыфых, зисэнэхъат шІу-зылэгъурэ ІофышІэх, зыфэгъэ-зэгъэ ІофшІэныр агу етыгъэу зы-гъэцкІэхэрэ лэжъакох.

Ары шхъае «ІэпыІэгъу псын-кІэм» имашинэ къутагъэ зыхъу-кІэ? А упчІэм иджэуапи зэхэтэ-хы. Ауштэу зыхъурэм, ежъ шо-ферэу Іутхэм яунэе автомаши-нэр къызфагъэфедэ. Ар щымыІэ зыхъукІэ, чылэ кІоцІыр арымэ медсестрам Іэзэгъу уцхэр зы-дэлэхэ Іалъмэкъыр ыІыгъэу, чъэмрэ кІомрэ зэхэтэу сымад-жэм дэжэ нэсы. Чылэр гъунэ-гъу зыхъукІэ, зыгорэм елэІух, Іофым икІыгъо къыфагъоты. Ау «машинэ щыІэпышъ сыкъэкІо-шъуштэп» хэти раІорэп, ащ фэди къыхэкІыгъэл.

Ау «ІэпыІэгъу псынкІэм» иав-томашинэ зыкъутэкІэ, врачыри, медсестрахэри, шоферхэри зы-щыгугъынхэ, ІэпыІэгъу къафэ-хъун яІ. Ар Джэдэжъабылэ дэт фирмэу «Синдика-Агро» зыфи-Іорэм изэхэщакІоу ЛыІэпІэ Иб-

рахым ары. Джа Ілы гъэтІылыгъ-гъэ бэрэчэтыр ары автомашинэм ищыкІэгъэ запчастыр ращэфы-ным, ар псынкІэу зыпкъ рагъэ-уцожьыным афэшІ ящыкІэгъэ мылкъур къязытырэр, «ІэпыІэгъу псынкІэм» чэши мафи зэпыу имыІэу Іоф шыІэным, сымаджэ-хэу гумэкІи зиІэхэм адэжэ меди-цинэм иІофышІэхэр псынкІэу анэсынхэм, ищыкІэгъэ ІэпыІэгъу аратыным зыналэ тегъэтырэр.

— Ащ фэшІ, — еІо амбула-ториэм иврач шхъалэу Любовь Зинченкэм, — сэри, сиофшІэ-гъухэри ЛыІэпІэ Ибрахымэ ты-фэраз. Псауныгъэ пытэ иІэнэу, иунагъо дэтхъэнэу, иІофхэр дэ-гъоу кІэкІынхэу, ыгукІэ зыфаер къыдэхъоу шыІэнэу тыфэлъаІо. ГьэрекІо автомашинэр зэкъутэм сомэ мин 15 къытаригъэти яд-гъэшІыжъыгъагъ. Мыгъи исомэ мини 10-кІэ машинэр зыпкъ идгъэуцожьыгъ. Ащ ыпэкІэ сомэ мин 11-кІэ зэрыгъэкІэхэрэ маши-нэ тфищэфыгъагъэу тэгъэпсэуа-лэ. Опсэу, отхъэжъ, Ибрахым! Тыфэраз. Алахым мылыкоу ти-сымаджэхэм апае къытфэллуп-шырэр фэдэ пчъагъэ хахъо фэ-хъугъэу уегъэгъотыжъ.

(Тикорр.).

«Активым» имэфэкІ къэблагъэ

Бзэхэр зыщызэрагъэшІэрэ Гупчэу «Актив» зыфилорэр Мые-къуапэ дэгъоу шашІэ. Чъэпы-огъум и 15-м ащ ыныбжэ илъэс 18 хъушт, илъэс зэкІэлъыкІохэм ар къэзыухыгъэ кІэлэеджакІохэр къыфэгущІоштых, якІэлэегъэ-джагъэхэм гушыІэ дэхабэ апа-гъохышт. «Активым» зэрригъа-джэхэрэм дакІоу, шІушІэ Іоф-тхъабзэхэри зэхичэнхэр шэны-шІу фэхъугъ. Илъэс пчъагъэ ху-гъэу Іоф зыдишІэхэрэм, ишІуа-гъэ зэригъэкІыхэрэм ащыш Уры-сые общественнэ шІушІэ фон-дэу «Урысые кІэлэцЫкІу фон-дым» иреспубликэ къутамэ. Мыщ фэдэ зэпхыныгъэм мэхъанэшхо иІ, сыда плэмэ сабыибэмэ ыкІи гъот макІэ зиІэ унагъохэм арыс кІэлэцЫкІухэм, зятэ-зянэ зымы-Іэжъхэм ІэкІыб къэралыгъуабзэ-хэр зэрагъэшІэн амал яІэ хъугъэ. Егъэджэныр гупчэм зэрэзэхичэ-рэр кІэлэцЫкІухэм ашІогъэ-шІэгъон.

Михаил Бузумурга яІонэрэ илъэс хъугъэу «Активым» ше-джэ. Ащ шІэныгъэу щызэригъэ-гъотыхэрэм ишІуагъэкІэ, инджы-лызыбзэм изгъэшІэнкІэ гурыт еджапІэм анахь къащыхэщыхэ-рэм ясагыр хэт. Михаил къызэ-риІорэмкІэ, гупчэм къекІуалэІ-хэрэм ежъ яшІоигъоныгъэкІэ зы-щеджэщтэу уахътэр къызэрэхэ-хырэм, кІэлэегъаджэхэм нэбгырэ пэпчэ аналэ зэрэтырагъэтырэм,

программэ зэфхъысхэм зэра-гъэфедэхэрэм мэхъанэшхо яІ. Ин-джылызыбзэр зэришІэрэм ишІуа-гъэкІэ, ІэкІыб къэралыгъуабзэхэм ащыІэн, цыфхэм адэгущыІэн амал иІэ зэрэхъугъэр зэкІэми анахь шхъалэу ащ елътэ.

— Тестхэр урокхэм зрашчІд-гъэфедэхэрэм дакІоу, джэгукІэ зэфхъысхэм къыхэхэхэ, Іэ-кІыб хэгъэгухэм къарыкІыгъэ-хэри тихъакІэхэу бэрэ къыхэ-кІы, — еІо Мишэ.

Илъэс заулэкІэ узэкІэлэбжъы-мэ «Активым» щеджэгъэ Виктор Позднековым сэмэркъэуэзэ еІо: «Инджылызыбзэр сищыІэныгъэ гъогу къызэрэщысхъэпэжъы-щтыр, ащ мэхъанэшхо зэриІэр

джы зэрэзэ-хасшІэрэм фэдэу, илъэс заулэкІэ узэ-

кІэлэбжъэмэ къызгурыІо-щтыгъэмэ, урокхэр блэз-гъэкІыштыгъэхэп, сшъхэ нахь хэгъэнагъэу седжэ-щтыгъэ». Виктор джырэ лъэхъаным Омскэ дэс, Кадетскэ училищым ше-джагъ. Инджылызыбзэм ылъэныкъокІэ шІэныгъэ куухэр зэрэІэкІэлэхэм ишІуагъэкІэ, Омскэ къэ-ралыгъо университетым и-студент хъугъэ. «Акти-выр» сыдигъуи щыгъуп-шэрэп, а илъэххэр шІукІэ ыгу къызэринэжъышчхэр хэгъэунэфыкІы.

Мы гупчэр къэзыухыгъэ Марина Карант иунагъо сабыІ 11 ис, ежъ зэкІэми анахъыжъ. «Активым» ихъатыркІэ инджылызы-бзэр пшъэшъэжъыем зэри-гъэшІагъ, ІэкІыб къэралыгъохэм къарыкІырэ хъакІэхэм адэгущы-Іэн, ахэм якультурэ зэхичІэн амал иІэ хъугъэ. АщкІэ езыгъэ-джэгъэ кІэлэегъаджэхэм афэраз, «тхъашъуегъэпсэу» арелэ.

— Тисабыйхэр дгъэгущІон-хэм, ахэм янеушырэ мафэ дахэу, мамырэу дгъэпсыным апае ти-зэхыныгъэ тапэкІи дгъэпгышт, тиІо зэхэлэу Іоф зэдэтшІэшт, — аІо «Активым» игенеральнэ ди-ректорэу Едыдж Мэмэтрэ кІэлэ-цЫкІу фондым итхъаматэу Та-тьяна Гоголевамрэ.

Марианна ПРЯДЧЕНКО.

Сурэтыр «Активым» къыщы-тырахыгъ.

Сомэ миллиони 2,5-рэ рагъэтышт

Мыекъуапэ ипрокуратурэрэ УФ-м имиграционнэ къулыкъу икъутамэу АР-м щыІэмрэ ми-грацием фэгъэхыгъэ законхэр Адыгеим икьэлэ шхъалэ зэрэ-щагъэцакІэхэрэр джырэблагъэ ауплъэкІугъ. Ахэм къызэрэчІа-гъэщыгъэмкІэ, ООО-у «Акте-он» зыфилорэм Армением къи-кІыгъэхэу мыш Іоф шашІэнэу фытыныгъэ къызэрамытыгъэхэр щылажъэщтыгъэх. Ащ фэдэу ежъ фирмэми ІэкІыб къэрал къикІыгъэхэм ІофшІапІэ чы-пІэхэр аритыхнэу фытыныгъэ иІагъэл. Федеральнэ Закономы къызэрэдилыгъэрэмкІэ, лъэны-къуитІуми фытыныгъэ яІэу, ар къэзыушыхъатырэ тхылъхэр алэкІэлэхэмэ ары предприятием ІэкІыб къэралыгъом игражда-нин Іоф ригъэшІэн зилъэкІы-щтыр.

ЗэрэхъурэмкІэ, «Актеоным» административнэ хэукъоны-гъэхэр ышІыгъэх ыкІи ащ пае пшъэдэкІыжъ ыхыбышт. КычІа-гъэщыгъэ хэукъоныгъэхэм афэ-гъэхыгъэу прокуратурэм уна-шъохэр ышІыгъэх, пстэумкІи материалы 5 судым фигъэхыгъ. Материал пэпчэ сомэ мин 500 предприятием ытыжыныу су-дым рихъухъагъ. Ар зэкІэм-кІи сомэ миллиони 2-рэ мин 500-рэ мэхъу.

УФ-м имиграционнэ къулы-къу икъутамэу АР-м щыІэмрэ хэгъэгъу кІоцІ ІофхэмкІэ Мые-къопэ кьэлэ отделымрэ мигра-цием фэгъэхыгъэ законыр зы-мыгъэцакІэхэрэм якъычІэгъэ-щынкІэ Іофэу ашІэрэр, къы-чІагъэщыгъэхэм пшъэдэкІыжъ зэрахырэр мазэ кьэс кьэлэ прокуратурэм еуплэкІу.

НЭХЭ
Рэмзан,
«Адыгэ макьэм»
исобкор.

ЕджапIэхэр ильэсыкIэ еджэггум фэхьазырых

Теуцожь районым ипашхэм непэ шхьау зыфалытэжыкхэрэм ащыш ильэсыкIэ еджэггум кьэблаггэрэм зэрэфышхуашху зыфэгъхьазырыхгэныр ыкIи Iоныггом и I-м кIэлэеджакIохэр нэгущIоху, даху гьэкIэрэклагъэху еджапIэхэм ачIэгъхьажыгъэнхэр. Ащ фэхьыбат районым иадминистрации ипашхэ ипшхэрэлыхэр зыгъэцкIэгорэ Хьач-мамыкIо Азмэт, ащ игуадзэхэм ащышхэм ягъусу районым гъэсэныгъэмкIэ игъэлорышIапIэ ипашху ЕреджыбэкIо Адамэ кьуаджэхэм, кьуытхэм адэт еджапIэхэр кьызырэкIухьэхэр, шапхьэхэм адиштху еджапIэхэр зэтэгъэпсыхьэгъэнхэм фэшI ИофшIэнху кьэнагъэхэр зэраригъэлэгъухэр, IэпыIэгъу кьызырэкIухьэхэр. Ауштху мы аужырэ мээ зытIушым зэрэпсыгъэм ишIуагъэкIэ, гьэцкIэжынышхэр еджапIэхэм зэрарыкIуагъэм тышхуау.

Джары тэри бэмышIу районым гъэсэныгъэмкIэ игъэлорышIапIэ илэхьэтэтху ЕреджыбэкIо Адамэ зыкIыIудгъэклагъэр, ИофшIагъу яIэхэр зыфэдэхэр, ильэсыкIэ еджэггум зэрэпсыгъокIухэр кьызырэкIухьэхэр. ТиупчIэхэм джэуапху кьаритыжыгъэхэр мыщ кьыкIэлэыкIоу кьыхэтху.

— ЗэкIэмкIи районым еджапIу итыр 15. Ащ щыщху 11-р гурыт, 3-р гурыт имыкIур еджапIэх. Зы ублэпIэ еджапIи кьуытху Казаровым дэт. Мы ильэсху тызхэтхым тиеджапIэхэм япчъагъэ нахь макIэ хьугъэ. Поселкху Красненскхэр кьуаджху Тыгъургъойр адэтхыгъэху гурыт имыкIур еджапIэхэм директорхэр яIэху, шхьафху псэху зэрэпсыгъэхэр щыдгъэтыжы, апэрэр ПчыхалыкIо

хэм якъэгъотын, ахэр шхапIэхэм кьыгъэолIэгъэным афэгъэгъагъэр РАЙПО-м итхьаматху КIыкI Аслъан. Тыфэраз. Ащ нэмыкIу Адыгейм игъэпсыфху лагерь зэфэшхьафхэм тикIэлэцIыкIу нэбгыри 150-м еху ащыIагъ. Псыфабэм дэт санаториеу «Жьогъожьым», Пятигорскэ, Кисловодскэ, нэмыкIхэм тикIэлэхэр ащыIагъэх. Хы ШIуцIэ Iушху ачагъэх.

КьызытэныкIыгъэ ильэс еджэггум районым игурыт еджапIэхэр нэбгыри 132-мэ кьаухыгъ. Ахэм ащыщху 19-мэ медальхэр кьахыгъэх — 18-р дышхэ, зыр тыжыны бгъэхалхьэх. Ыпэрэ ильэсым елытыгъэмэ, медальхэр кьэзыхыгъэхэр фэдитIу кIэ нахьыбэх.

Гъэпсыфху дгъэкIоштхэр кьыхэтхы хьыкIу анахьху тыналэ зытедгъэтышхыгъэхэр зыгъот макIэхэр кIэлабэ зылэху унагъохэм.

КОРР: Джы ильэсыкIэ еджэггум шхуэрэфхьазырым тышхыгъау. Тыда мы Иофыр анахь дэгъоу зыщыкIорэр, гъэцкIэжыны ИофшIэнхэр жьажху зыщыкIэкIухьэхэр?

Е. А.: Ыпэ кIэ кьызырэкIухьэху, ильэс еджэггум джыри тыухыгъагъэп ильэсыкIэ еджэггум фэгъэхыгъэ Иофыгъохэр зетхьэху зэтэгъажьэм. Роспотребнадзорым тиеджапIэхэр ыуплэкIухи, тIшIэхэ, дгъэцкIэжыны, зэдгъэфэнхэ фаехэр кьытфигъэнфэгъагъэх. А щыкIагъэхэм ядгъэгъыжынкIэ, ахэм афэгъэхыгъэ ИофшIэнхэм ягъэцкIэнкIэ планху мээтIу кIэ узэкIэбжыны зэхдгъэуцогъагъэм изышIохын ящэнэрэ мазэм хьагъау тыпыл. ИофшIэнхэр бэдэ хьушхыгъэх. Ау ИофшIэнхэр шхышхьэлум и 8-м ехуIу дэхэклау экIэлэфагъэху, гъунэм тыфэкIо. Тэгугъэ тхьамафэ горэкIэ тIпланхэм кьыдалытхэр ИофшIэнхэр зэкIэ зышIохыгъэ хьунху.

Анахь кьын зыпылгъагъагъэхэр, мылху зытедгъэцкIодагъэхэр еджэпIи — Лъэустанхьэблэ, ПчыхалыкIо, Нэшху-кIо, Джэдэжхьэблэ гурыт еджапIэхэр арых. Ильэс пчъагъэр ахэм якоридор дэпкыхэм даху панельхэр яIулыгъагъэх. Ау мыгъэ мэшIогъэкIосным илофшIэхэм ахэр зэблэтхьунху унашху кьытфашыгъ. Район администраций Иофым кьыхахы, рабочэр кьагъахы, панельхэр псынкIу Iуагъэхыгъэх. Ахэм ачIэгъ бгъотагъу, чырбышым нэс шукатуркэр кьетэкъохыжыгъу, сапэрэ шIорэр кьачIэкIыгъэр бэдэ. Ахэр зэкIэ кьыдагъэтэкъуи, агъэкъэбжыны, коридор дэпкыхэр шукатуркэ ашыжыгъэх. Джы кьэнагъэр непэ-неушху ахэр агъэлэжыныхэр ары.

ЗэкIэ тиеджапIэхэм яклэшхэм адэ-кIуахэхэ, машом закышымшхэм фэгъэхыгъэ ИофшIэнхэр ачагъэцкIагъэх. ЕтIанэ еджэпIишхым мэшIогъэкIоснымкIэ макъэ кьэзгъэлурэ сигнализацийхэр ащызышхыгъагъэхэти агъэцкIэжыныгъэх. УблэпIэ еджапIэхэм ащэдэжхэрэм якласс 64-мэ псы стырыр кьызырэкIурэ тхьахыпIэхэр арытэгъау. Классхэм апылэгъэ досэхэм кьагыратхэрэр нахь дэгъоу кIэлэеджакIохэм алэгъу шыгъэным пае светильник 220-рэ ашхьагъэхэм атырагъауагъ. ЕджэпIэ пчъагырагъэхэм апае шкафитIурэ гъуучыIэлытIурэ тшъафху. Ахэм сомэ миншхэ атефагъ. Сомэ мин 230-рэ зыо-

сэ краскэ еджапIэхэм афэтхьыгъ.

КОРР: ИльэсыкIэ еджэггум еджапIэхэр фэгъэхьазырыхгъэнхэм фэшI ИофшIэнышхохэр зэрэзэшIошхуыгъэхэр, ахэм мылху зэрэцкIодагъэр гъэнэфагъэ, сьд фэдиза псэуымкIи ахэм апэIухьагъэр, хэтэ ащ фэдиз ахьщэр кьышхуфэгъыгъушхыгъэр?

Е. А.: ЫпшхэкIэ зыгъу кьэсшхыгъэхэ гъэцкIэжыныхэм, краскэхэм, нэмыкIхэм ящфын атекIодагъэр сомэ миллионитIу фэ-

гъу зыфэгъэхьазырыхгъэху, неп Iоми ипчъэхэр кьызыIуахынху тилэхэр зы еджапIэх ыкIи Iоми. Анахь дэгъухэм ащIэ комисиим кьыриIошт. Ауми сэри ренху еджапIэхэр кьэсэIухьэхэшху, Иофхэм дэгъоу сащыгъау. Зэрэфышхуашху, зэкIэ шапхьэхэм адиштху ИофшIэнхэр зыщы-зэшIуахыгъэхэм, ильэсыкIэ еджэггум

Районым икIэлэгъэгъэ кол-лектив зэрэхуэрэр нэбгырэ 360-рэ. Ахэм янахьыбэм апшхэрэ гъэсэныгъэ ыкIи апшхэрэ, апэрэ категориехэр яI. КадрэхэмкIэ зыщыкIэхэр хьысапымкIэ, физикэмкIэ, химиемкIэ, биологиемкIэ езыгъэдэжхэр зылэкIышт кIэлэгъэдэжхэр арых.

зипэхэ еджапIэр дэгъоу, еIолIапIэ имыIу физьэгъэгъэпсыхьагъэхэм ащышхы Хьабэху Заремэ, Бэгъ Марыет, Жэнэ Нурыет, Пэнэшху Борисэ, ДелэкIо Маринэ зидиректорхэ ПэнэжыкIо, Нэчэрэзые, Лъэустанхьэблэ, КьунчыкIохьэблэ, Очэпшые гурыт еджапIэхэр. Ахэр непэ кьызыIушхыгъэхэм, уацIэхьажыным, уащэдэжыным фэхьазырых.

КОРР: КIэлэеджакIохэр агъэшхьэштху? ЕджэпIэ тхьапшху шхапIэхэр ахэтху? Ар зымыIэ еджапIэхэм яIоф сьдху хьушху?

Е. А.: ШхапIу 9 тI. ЗэкIэри хьазырых. Ар зымыIэ еджапIэхэм яклэшхэри дгъэшхьэштху. Ащ пае районху Iоу дгъошху. Зы купыр ПэнэжыкIо, ятIонэрэ кIэлэныкIом щыIэхэр Очэпшые еджапIэхэм ахэтхэ шхапIэхэм агъэшхьэштху. Гъомылапхьэхэр термосхэм арытху, пчъагыратхэр автомашинэм адисху, график гъэнэфагъэм тэгъу кьафэгъэгъэ еджапIэхэм ащэдэжхэр игъом агъэшхьэштху.

КОРР: ИльэсыкIэ еджэггум кьызысыкIэ нэбгырэ тхьапшху районым иеджапIэхэм ащэдэжхэр яклэшхьэштху?

Е. А.: Ионыггом и I-м тиеджапIэхэм ащэдэжхэр кьаолэштху нэбгырэ 1800-рэ. А I-рэ классым кьычIэхьащху 64-рэ. Ахэм янахьыбэр — процент 90-р кIэлэцIыкIу сакIипIу тилэхэм кьачIэкIышт.

КОРР: КIэлэцIыкIу сакIипIу зэримыкIухэр зэкIэми ашIэ. Цыфхэр чэ-зым ежэху бэрэ хэтхы. Гъобэкъуае гъэрэкIо сакIипIу щышхуIушхыгъ. Ащ бэрэ пэмьылу кьыкIэлэыкIонху щытыгъ Аскъэлэе сакIипIу. Ау непэ кьызынэсыгъэм кьызыIуахыгъа.

Е. А.: Ар тэрэ. ЗэкIэ зэтэзылажэрэр мылху щымыIэр ары. Ащ сыкIыкIыжыгъахI. ИофшIэнхэм янахьыбэр гъэцкIэгахэ. Кьэжыгъэр дэпкыхэр шукатуркэ шыгъэнхэр, гъэлэжыгъэнхэр, шагур кьэшышхыгъэныр ары.

КОРР: КадрэхэмкIэ Иофхэр сьдым тегъа, ехьуха кIэлэгъэдэжхэр?

Е. А.: Районым иеджапIэхэм кIэлэгъэгъэ 360-рэ ащэлажэ. Ахэм зэкIэми апшхэрэ гъэсэныгъэ яI Iоми хьушт. ИофшIэн шIу алэгъу, агурэ апсэрэ етыгъу мэлэжэхэ. Опыгышху зылэху, зыпшхырылхэр щытху хэлху зыгъэцкIэху ахэтыри бэдэ. ТиныбжыкIэхэм, ахэм акIырылхьэхэ, ИофшIэкIэшIур кьызыIуахыгъа.

ТиIофхэр кьэзыгъэдэжхэр хьысапымкIэ, физикэмкIэ, химиемкIэ, биологиемкIэ езыгъэдэжхэр кIэлэгъэдэжхэр бэшIагъу зэримыкIухэр ары. Ахэр дэ-зыхьхэр кIэлэгъэдэжхэр пенсим зыкIохэкIэ, тиIоф лъэшху кьэхьылышт. Ауми джыркIэ дэхэклау тиIофхэр кIэкIы, зытыгъо ушэтынхэм а пред-метхэмкIэ шIэныгъэ дэгъухэр кьацагъэ-лэагъох, дышхэ медальхэр кьэзыхьхэрэм япчъагъэ джыркIэ хэху нахь, хэ-кIырэн. Арышхэ, егъэдэжхэр-пIуныгъэмкIэ гъунэпкIэхэр тшъэштхы, ащIэ амалху щыIэ псэури кьызырэкIэ фэдэштху, тыз-гурыIомэ, тызэдэжыгъэ ИофшIэкIэшIу тIэкIэлэхэр ащ фэдгъэлорышIэштхы.

Гъэмфэ гъэпсыфхьохэм ялэхьан кIэлэеджакIохэм япсауныгъэ зыпкэ зыщырагъэуцожьыштхэ лагерьхэр гурыт еджэпIи 8-мэ кьащызыIуахыгъа. Республикам игъэпсыфху лагерьхэм нэбгыри 150-м еху ащыIагъ. Кьалэху Пятигорскэ, Кисловодскэ, Псыфабэм адэт санаториехэм ащыIагъэр макIэп.

гурыт еджапIэм икьутамху, ятIонэрэ Лъэустанхьэблэ еджапIэм епхыгъу тшхыжыгъэх. Ауштху зыкIэхьыгъэри кьэсIон. КIалху ачIэсыр мэклагъэ: Красненскэм зэкIэмкIи кIэлэеджэкIо 15, Тыгъургъой — 19 нэпI. ЗэфэтIшхыпIэнху кьызы-талом, сшхьэкIэ кьэсымыгъэкIоу зыгъу кьэсшхыгъэх гурыт еджапIэхэм якьутамху Иоф ашIэнху кьэдгъэнагъэх.

Мыгъэ гурыт еджапIэхэр нэбгыри 132-мэ кьаухыгъ. Анахьыбэ кьычIэзыIушхыгъэр ПэнэжыкIо еджапIу Хьабэху Заремэ зипашхэр ары. Ахэм ащыщху 19-мэ медальхэр кьахыгъ — 18-р дышхэ ыкIи зыр тыжыны бгъэхалхьэх. Ыпэрэ ильэсым елытыгъэмэ, медальхэр кьэзы-хыгъэхэр фэдитIу кIэ нахьыбэх. ЕтIани гушIуагъор тиныбжыкIэху еджапIэхэр кьэзыухыгъэхэр зэкI Iоми хьунху инсти-тутхэм зэрэчIэхьагъэхэр ары.

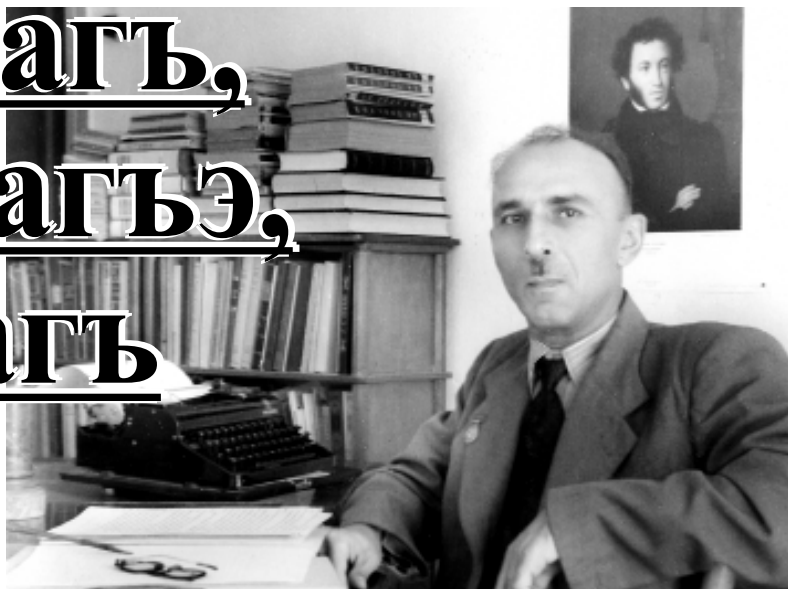
КОРР: Ар гушIуагъо. Джы ащ пы-дзагъу тигъэтедэжхэм ябгъэшIагъэмэ дэгъу гъэсэныгъэ еджэггум кьаухи кIэлэцIыкIухэр кьызышхуIушхыгъэм ахэм ягъэпсыфхыгъо мафэхэр зэрэзэхэ-щэгъагъэр. ЕджэпIэ лагерьхэм, санато-риехэм нэбгырэ тхьапшху ащыIагъэр?

Е. А.: Ильэс еджэггум тыухынкIэ джы-ри бэ кьэныгъагъ гъэмфэ гъэпсыфхыгъом зыфэдгъэхьазыру зэтэгъажьэм. Ауштху зэрэпсыгъэм ишIуагъэкIэ, лъэныкIо псэуымкIи ИофшIэным фэхьазырху лагерий игъом кьащызыIушхыгъэ Джэдэ-жхьаблэ, ПэнэжыкIуае, Нэчэрэзые, Ас-къэлае, Гъобэкъуае, Очэпшые, Лъэустан-хьаблэ, Нэшхукуае. Ахэм кIэлэеджэкIо 560-мэ защагъэпсыфхыгъ. Гъомылапхьэ-

Арышхэ, ильэсыкIэ еджэггум бэшIа-

ШышъхьэІум и 16-р — тхакІоу КІэрэщэ Тембот кызыхьүгъэ маф

Актылыш Луагь,
Гьэсэгъэшхуагъэ,
насыпыш Луагь

Адыгэ литературэм охьтэ кӀэкӀ дэдэм кыкӀлоцӀ эпическэ жанрэ инхэр кыызкӀи гыгъахӀэхэ убулагъ ыкӀи ашкӀэ тхӀэкӀо-прозаикхуэ Т. КӀэрашӀэм, Д. Кэстантэм, А. Еутыхым ацӀлэхэр анахэ кыӀышчыгъэх.

Анахь чыпэлэхом зыбугыгъэхэм ащыщ адыгэ советскэ прозем ильэпсэгъэуцон КIэрэщэ Тембот. Адыгэ лъэпкым ищылэныгъэ зкIэ кIэ-зыгъэнчъэу ащ итхыгъэхэм къащырилотыкIыгъ, тхэкIэ IэпкIэ-лъэпкIэ амал закъор арымырзу, гупшысакIэмкIи, кыилотыкIыкIэ-къэтыкIэмкIи, художественнэгъэ инымкIи зэрIэлэпIасэр кыушыхатыгъ, зэрифэшгуашэу СССР-м и Къыралыгъо премие илауреат хъугъэ.

гъагъ. 1915 — 1917-рз илъэс-хэм станицэу Дондуковскэм сатыушып. 1918 тучанэу дэтыгъэм Юффабгэу Юф шишлагъ.

1918-рэ ильэсым реальнэ училищэу Екатеринодар дэ-тыгэм члэхэ, ильэситло шеджэ. Ащ пыдзагэу станицэу Абинскэм дэтыгэ еджапэу я II-рэ лъагэлэр зилэр кьеухы. А ильэс дэдэм Краснодар дэ-тыгэ политехническэ институтым члэхэ, ащ шеджээ, Адыгэ хэку исполкомкы иархивариус Ёнатли дехы. 1923-рэ ильэсым Адыгэ хэкумклэ РКП (б)-м иорбгору издээклаклоу Юф ешлэ, гъезетэу «Адыгэ макъэм» икыдэгъэклын хэлажэ.

Мы ильэс дэдэм Тембот
Москва иеджэн-гьэсэныгьэ
льигьэкIотэнзү агьакIо. 1929-рэ

Клэрэщэ Тембот ильэс 50-м нахыбэу литературэм зыхэ-тыгэм, произведение бэдэдэу адыгэ литературэр кэзэылт-тыгэхэр кыйлэккыгэх. Ытхыгэхэу «Насыпым игьо-гу», «Шапсыгэ пшыаш», «Хьаджрэт», «Типшыашэхэр», «Ны Iушым ыпхы», «Куко», «Шыу закэу», «Лыгэ», нэмкыхэри тыхэгэгу имы-закэу, Iэкыб кэралхэм ят-хыльдэжэхэми зэлэшIэх.

Кіэрэцэ Тембот ипроизведе-
ниехэмкІэ лъэпкъ пІуныгъэ-
гъэсэныгъэр къыригъэлъэ-

инзү алытэу кырыкылаугь. Тембот адыгэ лэпкь творчествэмкIэ сборник зэфэшъхьафхэм язэдзэкIако, яредактор, язэхэгэуцакIо хьугъэ. Художественнэ тхыльхэм афэшъхьафэу, общественнэ-политическэ ыкIи научнэ Iофшлагъээр адыгабзэм егъэкIугъэн-хэмкIэ Iофышхо ышIагъ.

КІрэсэ Тембот 1928-рэ ильэсым кышегъэжъагъэу КПСС-м, 1934-м щегъэжъагъэу (зызэхашагъэм кышыублагъэу) СССР-м итхаклохэм я Союз ахэтыгъ. Советскэ тхаклохэм я І-рэ ыкІи яя ІІІ-рэ Весеоюзнэ зэфэхсэм, КПСС-м ия ХХ-рэ зэфэс аделегатыгъ. Ильэсыбэрэ партием и Адыгэ хэку комитет хэтыгъ ыкІи хэкум идепутатхэм я Совет идепутатыгъ. Сыдрэ Іоф фагъэзагъэми, шыпккъэм тетэу ар зэрэзэшуныхыштым зыкІи дэхъыхагытп, гэхъэгъэ инхэри ышІыштыгъэх.

А ээлгэм кьакIагуагъэх кьарылым наградэ инхэр: Лениным, Октябрэ Революцием, ЛэжэькIо Быракъ Плъыжьым яорденхэр ыкIи медальхэр.

Ау Клерэщ Тембот лъэпкъ-шлэжым анахьэу кызырэхэ-нагъэр илитературнэ тхылъ шлагъохэр арых, ахэр зэкӀэ адыгэм исурэт-тхыпхъэ иных, еж тхэкӀошхом иакыл, ишлэ-ныгъэ, ицӀфыгъэ зыхэгоща-гъэх, мыкӀодыжыпщт тын лъа-плэху ахэр адыгэхэм ямыза-кьоу, цӀыф лъэпкъ зэфӀшъхӀаф-хэмкӀэ плъэплэ-щысэтыхыплэу цыӀштых, къэнэцтых. ТхэкӀо-шхоу Клерэщ Тембот ещӀэ лъэ-зыханэх апхыращызэ, лӀзужы-кӀэхэм арагъэшӀэщт.

Тембот ипроизведение хялэмэтхэмкдэ дунэ литературнэ хьарзынэшыр ыгъэбаигъ, адыгэ лъэпкъым идахэ цыфыбэмэ чынэлъабэмэ ашаригъэшлагъ. Ащ фэдэ цыфышхор илъэпкъ пае кэхьугъагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэм арыгтхэр: КIэрэшэ Тембот иунэ-кабинет Iоф шешIэ; Тембот илитературнэ музей имэфкI зIуIуIэгъу кIэлэегъэджэ колледжым неджакIохэр зэIьашIэрэ артисткау Жэнэ Нэфсэт шыIу-кIагъэх.

ХЬАГЪЭУДЖ МЫХЬАМЭТ

Пыцынэ Ізэз дэди, джэгокло
дэгъу дэди адыгэмэ Іаджи кыа
хэхъуагъ, ау Хыагъэудж Мыха-
мэт фэдэу ащымгъушпэжъу,
цъыфхэм агу хэпклагъэу, пы-
цынэ музыкант аужыр лэшлэ-
гъэхуэу джырэ цъыфхэмэ кы-
шлэжъхэрэм кыхэхъухыагъп.

Хягээудж Мыхамэт пшынэо
 Ёзагь. Ау ащ фэдизуу ар цыф-
 хэм гунэсышхо афэхуныр кы-
 зыхэкыггэр ипшынэок!э закъоп.
 Мыхамэт еж фэдэ нэмьк! пшы-
 нэо Ёазхэу шылаггэхэм ялык!эу
 зыпшыпшггэм нахь лъэпсэ куу ил.

Народым имузыкэ ихэгэжэ-
ни, нэмыкпрэ Юфыгъоми афэдэ
кыбзэу икъун пхэуучафэрэ
бзыхыафэрэ фэхуу: кэшъо-ешъо
купхэм ашъхэ утхуагъэ зыфэ-
ештым фэдэм дэшлыгъэ ордэхэр
арымы, нэгбгырэ зырызхэм шү-
лэгъуыныгъэу агу илгыр къзы-
упсэлгырэ пщынэлъэ музыкэм
фэдэми, нэмыкхэми бэдэдэ
мышъо-мылэу, народым бгырэ
ыпсэрэ кыипсэлгыкырэмэ афэ-
мьдэхэу кыхэлүклэу кжежэх,
башэ амыкъудыеуи мэклоды-
жых. Ау музыкэ лъапсэу наро-
дым итарихэ гъюгуклэ кызди-
хыгъэу, шылэклэ-псэуклэу зы-
хэтыгэмрэ шлуагыи тхыамы-
клагъуи ыгу ихыкыгъэмрэ зы-
хэжыщагъэу, народым ыгу кып-
сэлгыкырэ музыкэм лъапсэ
илэу шыт.

Дунаим кытехыбогъэ анахь
гениальнэ музыкантыжыхоу наро-
дым шымыгъупшэжынызу хъу-
гъээр, лъапсэхо кэзыгъытчы-
гъээр джы а народым ипчы-
нэлъэ музыкэ лъапсэу ыгу кып-
сэлъыкырым ыуасэр идэхэгъэ-
рз иккылкэ кыызгурылоу, ар инэу
кэзылэгын зылъэкырыр ары.

Хьягээудж Мыхамэт цыфмэ агу хэмыкыжэу, ипшынуэаклэ зэхэзыжыгэм шымыгүпшэ-жынэу зышлыштыгээр аш фэдэу адыгэ народым имузыкэ ылапсэ ыубытыгээу, ар инэу кыпэлтэу, фэлээу, цыфхэм агу нигэсэу пшынэм зэрештыгээр ары. Зыльэгүгэмэ кяалотэжы, сьд фэдэ куп ахэхьягэкли, ешэ-гээ куп ахэфагэкли, Хьягээудж Мыхамэт ордэ мышыо-мыл кыпшыригэзлонэу э зэрэпшло-игэу пшынэм пфеонэу зэрэшы-мытыгээр. Народым имузыкэ ыпсэ ыубытыгээу, аш ыгу лэ-шэу етыгээу пыллыгэ.

Ётани ипшынэо Ёзагыи,
 народымклэ ыгу кьабзэу, наро-
 дым имузыкэ Ёшлагэзэ ыгу
 етыгэзу зэрэщытыгэм дшштэ,
 Мыхамэт цыфыгышхьи да-
 хагэзэ. Лы тхьоплэ бжыышлэ
 льягэу, цыф шыабзу, укытапхэу,
 зимыгэинэу, цыф гунсэу
 шытыгэзу кьаложыи. Былым пас
 Хьагэудж Мыхамэт губгээн
 кьыпыхыштыгэп.

Этлани зуу Хяагэудж Мыхамэт хэлыгыгээр пшынэо. 133 дэдэу, ежыры ордэхэр зэрилхыһан ыльэккэу, ыгэккэрэкэн ыломи зэрэфаем фэдэу зэрэшытым ар ыгэиништыг. Мыхамэт адыг-гэр народ музыхк гүлсэ шыпыкэм зыкли теклыштыгып, народым ыгу ар кызээриклыгэм фэдэу, зие народым ыгу зэрэнэсыжбыным тегэпсыхыагыу, адыгк музыхкэр зерихыштыгы. Зышлытэж, хэгэхэон, хэгээклин лыегэ лэпэк хилхыгыштыгып.

Аруу зэрэгшיתיmкIэ, 1910-рэ ильэсым Армавир шытыратхэ-гьэгьэ пластинкэхэу Хьагьэудж Мыхьамэт ипшынэсуакIэ кьыт-фэзгьэнэжьыгьэм адыгэ наро-дым имузыкэ ихэхьоныгьэкIэ мэхьанэшхо иI.

КИЭРЭЩЭ Тембот.

Льэпктым ыпашгхэ гушгхэлэжыгыгэ бай дэдэ шызиІг тхакІу КІэрэцэ Тембот, тили-тературэ кыгыгэгынаг, ыгызэбгъуаг, тишэн-хабзэхэр тфухъумагэх. Джащ пае шІоу ылэжыгыгэр тпхэу, ядгашІг, агу кэздгэкІыжы тшІонгъоу, илэс кэс кызыхъугэ мафэм е нэмкІ мэхванэ зиІг хъугызшІагэхэм япхыггэу тхакІоу КІэрэцэ Тембот игугу тэшІы, илэпІэгэ-иныгэ сыдыггуй клэтэгъэтхы.

Клэрэш Тэмбот Мыхамэт ыкѳор шышъхъэлум и 16-м 1902-рѳ илъэсым кѳуаджѳу Кошкъаблѳ кѳышъхъуѳ. Юманкѳулѳ Ибрахѳмѳ Хъатыѳужыкѳуае кѳышъцѳэлуми-хъыгъгъѳ медрысѳм 1910-рѳ илъэсым цѳахѳи кѳыуыхъѳ. 1913 — 1914-рѳ илъэсхѳм Уфѳ дѳтыгъѳ дин еджаплѳм шѳджагъ, ау апѳрѳ дунѳе импѳриалистѳческѳ заор кѳызжѳьѳм кѳымыухѳу кѳычѳэкѳыжы-

ильэсым промышленнэ-экономическэ институтыр кыбухыг, хэку гъэзетхэм яредакторэу, Адыгэ лъэпкъ тхылъ тедзэпэм, Адыгэ научнэ-исследовательскэ институтым, Краснодарскэ кӀэлэсгъэджэ институтым Юф ащишлагъ.

ИкЛэлэггум шеггэжыаггэу
Клэршэ Тембот литературнэ
Юфыггэхэм ямызакгэу, зэлэ
хэкум икултурнэ шылакЛэ, ац
истэтеггэпсыхыан лэныкы-
пстэумклэ, ренэу илахэ ахилы-
хыагг. Коллективизацием илгэ-
хыан партием ихэку комитет
илыклогу кгуаджэхэм ашыгэу
хууггэ. Ары анахгэу романгэу
«Насыпым иггюгг» сюжет фэ-
хууггэр ыкли шыпскгэм тетгэу,
зэхэкЛыныггэхэр пшлогшэ
ыггэххуухэу кызыщырилоты-
кыггэххэри. Коммунистическэ
партиемгэ цыф жуггэххэмгэ
зэгурылогхэу шылаклакЛэм зэрэ-
факлоггэрэу романым кыши-
ггэлэггэуагг.

гүжүкыгъ, ащ фэдэ гъэсэкӀлэ хабзэм мэхъанэ фаригъэшӀыгъ, ныбжыкӀлэ гъэсэнӀгъэмкӀлэ ахэр ӀубытыплэшӀлх. КӀэрэшэ Тембот адыгъ тхыгъэ литература ныбжыкӀлэр пытзэ ылъэ теуцонымкӀлэ, еж ыгъогу гъэнфэгъэ пхырищынымкӀлэ Ӏофышхо ышӀагъ, тхэн амалыр нахэ кӀалэкӀхъанымкӀлэ, зыкӀызуӀахынымкӀлэ ишӀуагъэ аригъэкӀыгъ Ӏъэузтэн Юсыф, Жэнэ Къырымызэ, ХъэдэгъэлӀэ Аскэр, Еутых Аскэр, Кэстэнэ Дмитрие, Ӏэшынэ Хъазрэт, ПэрныкӀо Мурат, ахэм анэмкӀхэм. Тембот опсэуфэ тхэкӀлэ ыкӀи усэкӀо ныбжыкӀлэхэм сыдигъуӀ афэнэгъуихыгъагъ, афэззфагъ, алэкӀлэлэ амалхэр кӀызуӀахынымкӀлэ Ӏъэшэу ишӀуагъэ аригъэкӀыгъ.

Клэрэщэ Тембот адыгэ жэ-
рыло творчествэр угъогъэным,
зэгъэшлэгъэным ыкӀи къыдэ-
гъэкӀыгъэным лъэшэу клочабэ
хилъхъагъ, ащ пае фольклорист

НыбжыкIэхэмрэ лъэпкъ Iофыгъохэмрэ

ШЪУАШЭМ уахещэ, АКТЫЛЫМ уакъыхещыжы

Мы адыгэ гушылэжъ шлагъом имэхъан кыгурылоу е зыхифу тиныбжыкIэхэм ба ахэтыр?

Сэ сишлэшлыкIэ, адыгэбзэ-ныдэлгыбзэр пугт е Iумтэм зыщыхугъэ уахтэм, ащ фэдэ гушылэжъ хъарзынэхэр амышлэпэхэми, аныбжъ елгытыгъуу яакъырэ ягулгытэрэ ныбжыкIэхэм тэрэзуу зэдэгъорышлэми уезэгъын.

Ары. Бэрэ гушылоу «дахэр» тыхъэ кыдэфэми, нахъ уасэрэ мэхъанэрэ зилэр «дэгъур» ары. ЕтIани удэхэн плъэкIышт джырэ мафэхэм кынышхо пымылэгъуахэуи (зыгъэлэ-зыгъэлэрэкIэ амалхэр хъоихэба!), Тхъэм дахэуи укыгъэхугъэни ытэкIышт нэкъ-пэкъымкIи пкъымкIи. Ау удэгъуныр ухэтми аукудыеп — сыдигъуи ащ тегъэпсыхъагъуу гурэ псэмрэ зэдэгъорышлэнхэр апэрэй. А зэкIэ зыфэкIожырэр акъылыр ары. Акъыл зилэр бэмэ ягушпысэ, бэмэ агъэгумэкIы; цыф лые рыхырэп, мыхъун шэн кызыхыгъафэрэп бзэгухъэп, жъалымэп, хылэп, тхъагъэпцэп, пщыгъэп, акъыл илэш, мыхъуштым ебгъукIо, Iэягъэм зыщедзые, ыгъэгъун, зищэлэн елэкIы, хэти иягъэ ригъэкIырэп.

Аужыпкъэм, «мыжъокIэ» къеуагъэми, «къуаекIэ» еожы. НэмыкIэуи къэсIон, анахъ Iаер къезышлагъуу, къезылуагъэми, а Iэегъэ гуихыр пигъохыжырэп. Джарэу акъыл, щэлагъэ, шъхъалыгъэ илэх. Цыф дэгъум, цыф тэрэзым джар ишапхъ.

Ау акъылышхо зимыIэм сыдми нэм кыкIидзэу е ыпэ кыифэрэр егъэбыракъы. Шыгъын-шъуашэм нахъ гъэшлэгъон щымылэу кызышлэшлэу, ащ рыкъэу, рыпагъу баIуа щылэр?

Бзылгыфгъэ кьопцIэ зэлэ-кIэлэ зишлугъом (еджэгъэгъэсагъ) иIорен:

— Сипшъашы сэри сомэ мин пчъагъэ ымыуасэмэ зыщылтэныр хэгъэкIи, нэ закъокIи теплырэп.

Ащ пыдзагъуу нэмыкIхэм ащыгъыр зэкIэ мыскъарэ ешIы, умышлэмэ, зэхэдзэкIоуплэкIокIо къулыкъу зыхышагъэм фэд.

Шыпкъэ, ежъ шыгъэхэми ауасэ ежъ-ежырэу акIыгъоу кымыломэ, нэмыкIхэм ащыгъхэм зырдэхэкIыхи, зэрашлэкIыхи щылэп. Акъыл зилэр шыгъынми, былымми, на-сыпми арыкъэирэп, нэмыкI цыф горэ сыдигъуи ыушъхъакIунэу, ыгъэцIыкIунэу пылырэп.

Къэлэгъэн фаер анахъ шыгъын дэгъури, дэири зыщыгъым елгытыгъуу кызырэлъагъорэр ары. Хэти ишлыкIэ-шлуагъэ, илэпкIэ-лъэпкIагъэ, ищыгъын шыгъыкIэ ыкIи зехъакIэ бэба ялгытыгъэр. Шыгъыныр зыгъэдахэрэ ежъ зыщыгъ цыфым игъэпсыкIэ-шлыкI, ар зэрэзыхышгъурэр ары.

Адыгэ лъэпкъ шъуашэм фэгъэхыгъэмэ, ау зыщылтэ кьодыекIэ Iофыр ухыгъэ зэрэмыхъурэр кыбгъурылон фае. Егъэшлэрэ саер е цыер сыдми зыщылтэгъэ кьодыекIэ кыкIын щылэп. Ау гу тепшыхъагъуу, ар зыщылтэгъэмэ, шъуашэм уимыгъэбылэу, ащ о укыхэщэу, кыпщыщэу, упкыкIи, пшъхъэкIи, уилэ-шлыкIэки узэдиштэу, лъэпкъ шлыкIэ-гъэпсыкIэр кыпхэщэу, пIощтыми, пшIэщтыми уафэ-сакъэу, убзи уихабзи бгъэ-лъапIэхэу, хэшлыкI афыуилэн фае. Арымэ, урысхэми адыгэ шъуашэр зыщалтэ ыкIи къэ-шъохэба? Анахъ хореографии дэгъу зылэкIэлэ къэшъуакIор арыми, мыадыгэр къашъо зыхыкIэ зэу къэошIэ, сыда Iломэ хэти илэпкъ шэн-хабзэ гу лымытахэу ыкIылу къэхъу.

Ары. Джырэ лъэхъан тиныбжыкIэхэр Iэяхэхэп, ау абзэ зэрамыпсэу нахыбэр зэрэрымыгушылэхэрэм, тишэн-хэбзэ гъэшлэгъонхэр зэрамышлэхэрэм, ямые урыс шлыкIэ-луакIэм зэрэдиыхыхэрэм, нэкIышъо-лэнэкIышъо атыргъао.

Акъыл зилэм имылэ щылэп: игупшысэ бэмэ анэсы, ишлэ-ныгъэ хегъахъо, ицIыфыгъэ еухъумэ, ишъхъалыгъэ егъэ-лъапIэ. КъызхэкIыгъэм IупшIэ фишлэрэп: жъыр елгытэ, кIэр кьегъэгъунэ.

Арышъ, адыгэ шъуашэм имэфэкI хэлажымэ зышлэгъо ныбжыкIэ пэпчэ ащ нахъ мэхъанэ ритынышъ, акъылкIи, Iэдэб дахэкIи зиуэндынэу фэсэлэ.

Адыгэ шъуашэм итхыдэ гъэшлэгъон имызакъоу, адыгэ лъэпкъ тарихым фырялэ шлэ-ныгъэр, хэшлыкIыр дауплэкIоу, жорим упчIэ зэфэшъхъафхэмкIэ зэнэкъокъум хэлажэхэрэм закыфигъэзагъэмэ дэгъу-гъуу сеплты.

Мы мэфэкI Iофтхъабзэр кызфэбгъэфедэзэ, ныбжыкIэхэр лъэпкъ Iофыгъохэм кьа-фэбгъэушынхэр, нахъ чанэу ахэпшэнхэр, ахэмкIэ ягулгытэ-гупшысэхэр зэбгъэулухэмэ-зэбгъэзафэхэзэ, лъэпкъ шъхъалыгъэжы иным кыфэпшэнхэр зигъо Iофыгъоу сэлгытэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Непэрэ ныбжыкIэхэр кIэ-пракIэх, хъашI-къошIых, зыщыфэпыкIыгъэх. Уяплты зэпытыгъэкIи уязэщырэп.

Адэ къэбгъэгъушылэхэмэ е бгъэлабэхэмэ сыд фэдэха, щылэкIэ-псэукIэм сыдэуштэу хэзагъэхэра?

Ары. Нахыбэр еджэпIэ-шхохэм ачIэсых, ауштэу тIон, сыда Iломэ ахъэшхокIэ «еджэрэр» нахыб. Хэти ежъ зэрэшлэгъоба — ахэр

шгогъу-зэлэгъу бзылгыфгъэ купым зэхыхыгъэм ягуапэу дырагъэштагъ. (Зэгупшысэхохи щымылэу, ащ фэдэ акъыли ямылэу).

Тэ кытфашгъэ нысакIэри джахэм афэдэ горэм иунэ кы-рашчыгъ. Iаеп, дэхэ цыкIу, студентк, нэгущо дэд, хъупхышго тепштэу, ренэу мэлэчъэ-лъачъэ.

Къэзышагъэри ежъ фэд — зэдеджэх. Хъарыр тхъагъоба, тигъэгущулагъ.

къэс мэгъумтIымы. Сэри тэрэзуу зэпымылэгъыкIыхъэгъэ лъэкъопылхэр дунаим тес-лагъо хурэп. Гу лъезгъэтэн слозэ, зи сымылоу стхъа-кIыжхъэуи хъугъэ, ау шлуи бзаджи кыIорэп, ымылэгъу-рэм фэд. ШлукIае тешлагъэу клалэм еслэки, нысэм фигъэ-пытагъ, лъэкъопылхъэхэр хэти ерэй, зэхэдз ымышлэу, ежъ иехэри зэрахэтэу, ытхъа-кIыжыхъэзэ ышIынэу. Сыд

УДЭХЭНЫМ нахъ Iоф цIыфы ухъуныр

«гупыкI» зилэхэр арых. Ауми 100-м зы еджэгъэ-гъэсагъэ кыхэкIымы зымыуасэ щылэп. КIо а зэкIэ тэ тизэхэфынэп. Бзылгыфгъэр анахъ зытегъэп-сыхъэгъэн фэе лъэныкъоу унэгъошIэнымкIэ зыдгъэзэн.

ТхъэмкIэ шыкур, ежъ пшъашъэ, клалэ зыфэпIощт-хэми мы Iофыр анахъ агу зыфакIорэм ащыщ. Плэгъурэ-ба, еджапIэм (школым) чIэс-хэзэ, иныгъуу цыкIу хъужы-гъэх плонэу зызэрагъэпсырэр — дэнэ усэхэу (кIэлэгъаджэр апашъхъэ кыиуцонкIэ укIыгъу), гъэбэгыжыгъэхэу кызырэкIохэрэр. **Урокхэми ащ фэдэ афэхъазырхэ шъулуа, акIурэ предметхэм хэшлыкI афы-ряIа?**

Непэ унагъо пэпчэ илэ хъугъэ хэбзэ-унашъом а зэкIэ кьакIэкIо. Зэхэшгъухыгъэба, зы мафэ тучан цыкIум тес бзылгыфгъэ зишлугъоми, щэ-фэкIо шгуз купыми алошты-гъэхэр? Ащыгъум шъукъэдалу.

— Икъун тэ тшэчыгъэр: пщы, гуащэ, гоцъэжы, пщып-хъу, унэкъош, Iахыл, лыпщы, лы тIозэ (умышIэмэ зыгорэ дэдэх плонэу), аужыпкъэм, зы етIысэхыгъо гупсэф хэтымы-гъуатэу, хатэ, унэ, чэмы, чэты, мэлы, тхъачэты, гыкIэн-лъэ-кIэн, пшэрыхъан такъыпIэу-мэ-щызэ, хъайнапэ горэм тышIо-лыкIэу тигъашIэ зэрэкулагъэм фэдэу, кьэтлгыфгъэхэр Тхъэм ерэмшылх! Ани зерэплгыхъ, агуи пщиз хэрэхъу, зыфаехэри зыщарэлъ, зэрэфаеу зарэшI ыкIи орэпсэх! Пытыгъэ-фызыгъэ дьыгъэхэу щымытхэу, зыгорэ ашъхъэ кыиуцонэ алоштыри зызэрашIыштыри ашIэн фае, икъушт а тэ тшэ-чыгъэр, ащ фэдэ дэлагъэ щы-лэжъэп. Арымэ зи умылоу залэ-гъэгъуагъэ, а зыгу пэрэ жъы-мыжъыр боу зыкъашIынэу, пшъхъэ кыиуцонэхэу гъэпсы-гъэх. КIали, пшъагыи, илэс 16 хъугъэхэмэ, цыф фэдэ кы-залукIэкIэ Iэпэо-лъэпао уафэхъу хъуштэп, — кыухыгъ игушылэ тучантесым.

— Щамлэт ар боу сыдми фытегъэпсыхъагъ, тэрэз дэд зэкIэ зыфиIорэр, — алуи, зэ-

ШыпкъэмкIэ, а джы шы-лэмэ ялгытыгъэмэ, тэ тинысэ цыфыба. Къалэм щапIугъ, ау орсэрэу адыгабзи ешIэ.

Цыф горэ унэм кызырэхэу кызышлэгъэты, ари екъуба. Ренэу чэф зэпыт, орэдыр икIасэш, икIас. Тхыт шылэми ышIэрэп ыкIи пылэп, ау орэ-дыр (фэдэ слэгъугъэп) чэци мафи дымпл-сымплэу, инэу кыыригъэлэшт, едэлэшт — зыпишIын щылэп. Джы тиунэ клубым фэд, чэф макъэр икIырэп, арышъ, тыгуми нахъ «залэты». Телевизор, орэд Iлозэ, ышхи щымылэу мафэхэр макIох. Пхъэчыпэу, псыгъобзэ дэд. «Мам», «пап» ылоу зы-кызытфигъазэрэм тэгущIо. Сыда зымыуасэр пщыщ хъу-шлэгъоу, шэн-хабзэхэм ары-гъуазэрэр. Хэти опсэфэкIэ а-щылэкIэм фай-фэмыеми егъа-сэ, хэхъукIын ащ цыф тэлэш, унэм иси, имыси, Iахыли, лы-щыщи зытэгъэгупсэфы.

Аузэ гъатхи гъэмафи кIуа-гъэ, нысэ цыкIури нахъ кы-тэсагъ ыкIи тесагъ. Илэгъумэ ахэкIыжына, лъэшэу ышъхъэ шлу елэгъужы, зыпылгыж. Ынэгуи, ышъхы, ылапи, ылапи зэкIэ нэф зышгъуу, чэщ зыхъу-рэм апылэ ренэу, джырэкIэ са-бый ялэп. Ежъ яунэ кIоцIи за-гъорэ щылабэ фэдэ зырегъэшIы, джэхашъори кытырелъашъо, шыкъухэми мэкъэшхор апи-гъэлукIызэ псы апегъэчъы. Ауэ есэи тэлэш тэри тэгугъэ.

Ау ымышIахэрэр лъэкъо-пылхъэ зехъакI, лъапIэх, лъа-гэх, дахэх илэхэр. Агъэпшъы-штын, кызырэхъажэу зыше-дзыхэшъ, кьогъупэкIэ зырыз ешIых, ятIонэрэ зыщылэгъу нэс (згъэуныфгыгъэшъ) афеп-лъэкIыжыштытэп, джау тыдэми зыдэфагъэхэм уемыи щылгы-штытх. Тыдэ кьехыжъ нахы-пэрэ нысэу кьоджэ псынжъ куур нэрэ-лэрэм пызытхъакIыкIы-жыты, здылэгъоу, калош пэрэ зыбгъу-зыпшыр кьэбзэ-лъаб-зэу пчыхъэ къэс къэзыгъэтIы-сыжыштыгъэр?!

Ежъ ицуакъэ пымылгыр оуиэм нахъ фэсакына? Ау клалэр (яти, пщым иери ащ фэд) щырыкъу шIойхэр ылэгъу

пае игунахъ сштэна, ыужырэ пчыхъэм, ваннэм псыр шы-шышэу, ытхъакIхэу итыгъ. ЕтIани бжыхъэ отI-псытIыти, хъакIэхэри тилэхэу, итхъакIы-плъэкIын щылагъ.

Пчэдыжымы клэжыны му-рад ялэти, кьэкIуагыи клэ-жышты дэхэкIаеу загъэпсэ-фгыгъуу, пстэуми тыгу зэфэ-шлу дэдэу, загъэхъазырыгъ.

Апэ сэрыти цуакъэхэм алгылэбагъэр, спсэ Iузыгъ: сишазмэ псы раклэгъэм фэдэу лэбызбагъ, псыуж гъу-шъыгъуу тетхэмкIэ кьэс-шлагъ хъэшхо ботэм фэдэу чIиубытэхи зэритхъакIыгъэ-хэр. «Пыу алаусын», — сэлэ, сэгъуэжы, ау хэт иери джащ фэд. Сыдми сарылэкIы-хъэмэ, сапылэкIыхъэзэ шго горэ кьызгъэгъотыжыгъ. ЯтIонэрэу зи ямыгъэшIэным пае зашIым фэд алэ зэмы-кIокIэу.

Ягуау-ягуапэми, ерагъэкIэ цуакъэхэр зыщалэгъэхи, кьэкIуагъэхэри ежъэжъхи, унэм исхэри зекIыхэм, нысэм егъэлэгъугъ лъэкъопыл-хъэхэр зэрэбгъэкъэбзэн, зэрэплэкIыжыны фаехэр. Хъа-лэчэу зэкIэ ыгъэуцIыни, Iофы-шхо зызэрэхэтыгъэри есIуагъ.

Ау мо нысэ гушлэбзыу дэдэр кьэумзэхыгъ: — урамым зэрэтетхэрэ цуакъэхэм сяб-зэу сышысынэу сэ хэти Iуа-гъэ дэсшыгъагъэп, ар зы — ылуагъ. — ЯтIонэрэмкIэ, пшъадж иер ергъэкъэбзэжъ, колхоз-совхозхэр бэшлагъэу зэхэгъэкIыжыгъэх... — джы-ри бэ кылоштыгъэр, ау зэхэс-хыгъэм стхъакIумэ слэпэ-рысигъэлэу яунэ сыкыкIы-жыгъ. Илэс 20-м ехъум рамыгъэшлагъэр зы мафэкIэ пфитэна сэлэ, ау ижэмай-сэгъэ, чаныгъэ Iае сэр-сэрэу сэгъэшлагъо.

«Уиунэ зыщыгъаси хасэ кIо» пкIэнчъэу аIорэп, ау ащи нэмыкIи защыбгъэсэнэу уфэ-мыемэ, кыпшъышIыштыр нафэ.

Шоным нахъэу, пшIэщтым уфэсакымы, кыпшъхъапэ-жышты.

ДЗЭУКЪОЖЪ Нуриет.

Адыгэ лэкъо тамыгъэхэр

ИжыкIэ тхакIэ зимы-
лэгъэ цыфхэмкIэ лъэпкъым
ихыишъэ, ишылэкIэ-псзукIэ,
икультурэ зэгъэшлэгъэн-
хэмкIэ къэкIопIэ-Iэубы-
тыпIэу шылэхэм лэкъо та-
мыгъэхэр зыкIэ ащыщых.
Темыр Кавказым ис цыф
лъэпкъхэм афэгъэхьыгъэ
хыишъэ зэхэфынхэр зэхэщэ-
гъэнхэмкIэ, ахэм къапкъы-
рыкIэу зэфэхьысыжьхэр
шыгъэнхэмкIэ, блэкIыгъэм
икъызэлухынкIэ тамыгъэ-
хэм яшъэфхэр зэгъэшлагъэ
зыхурэм кавказоведением
иупчIэхэм ащыщыбэхэм
якылотыкIынкIэ ахэмэ (та-
мыгъэхэм) лъэшэу яшIо-
гъэшхо къэкIощт.

Мы IофымкIэ тамыгъэ-
хэм мэхъанэу ялэр мыш фэ-
дэу гушылэлъэ зэфэхьы-
схьафхэм къащегъэлабгъо:
«тамыгъэ 1. знак: упчIэ та-
мыгъэ (вопросительный
знак), Iэтыгъэ тамыгъэ (вос-
клицательный знак); 2. мет-
ка: хырбыдзым тамыгъэ
тырадзагъ (сделали метку
на арбузе); 3. тавро; шым
ыко тамыгъэ телъ (на бед-
ре лошади тавро); 4. уст.
жгало; гъучI тамыгъэ (же-
лезное жгало) (Адыгэ-урыс
гушылалъ. — Мыекъуапэ,
1975. — Н. 297). Урыс-
адыгэ гушылалъэми (Мые-
къуапэ, 1960. — Н. 374)
мыш фэдэ мэхъанэхэр къы-
дэхьагъэх: метка (действие)
утхьабзыныр; тамыгъэ те-
дзэгъэныр; 2. (знак, клеймо)
тхьабз; тамыгъэ.

УрысыбзэмкIэ мэхъанэу
тамыгъэм къыратыгъэр
мары: «Знак 1. Метка,
предмет, явление, которым
обозначается, выражается
что-н. Сигнал. Метка. От-
личительный знак на какой-
нибудь вещи. Тавро. Клей-
мо, выжигаемое на коже
лошадей и некоторых дру-
гих животных и служащее
отличительным знаком.
(С. И. Ожегов. Словарь
русского языка. — М.,
1952. — С. 202, 309, 727).

НэмыкIыбзэхэм ягушы-
лалъэхэм тамыгъэм мэ-
хъанэ гъэнэфагъэхэр къа-
щыраты, тамыгъэм ягъэ-
федэн зэмэнэ чыжъэм къы-
зэрэщыбгъэр ахэмэ ащы-
хагъэунафыкIы: Тамга
(тюрк.) — 1) знак собствен-
ности, которым в родовых
обществах отмечали при-
надлежашее роду Древней
Руси — таможенная по-
шлина, взимавшаяся при
наложении специального
клейма на товар». (Словарь
иностранных слов. — М.,
1954. — С. 676—677).

Мы шысэхэм къагъэлаб-
гъорэр: тамыгъэхэр зэман
чыжъэ дэдэм агъэфедэ-
щтыгъэх, ямэхъанэ зэхьо-
кIыныгъэхэр фэхьугъэхэм,
тинепэрэ мафи тэгъэфедэх.

Джы Темыр Кавказым
ис цыф лъэпсэрысхэм ята-
мыгъэхэм къафэдгъэзжы-
мэ, ахэмэ гъогу кIыхъэ къы-
зракIугъэр къэтэшIэ, ла-
къо пэпчъ Iломи хъунэу та-
мыгъэхэр ежъ иехэу, лэкъо

хэгъэушъхьафыкIыгъэхэу лэ-
къо мылкъу е нэмыкI Iофы-
гъохэм афэгъэхьыгъэхэу. Ахэр
гъэунафыгъэхэу, непи тищы-
лакIэ шыдгъэфедэхэу, хэти ила-
къо итамыгъэ ышIэмэ лъэпкъ
шIэжыр нахъ пытэшт, лъэп-
къым игъаши лъыгъэкIотэгъэ-
нымкIэ хахъо хъушт.

КъушъхьэчIэсхэм ятамы-
гъэхэр ашIогъэшлэгъонэу ахэ-
мэ ясурэтхэр къытфэзыгъэна-
гъэхэр, яхьылэгъэ къэтхьыан-
хэр зышIыгъэхэр макIэп. Ахэр
Д. Кантемир, П. С. Паллас,
Ф. А. Коленати, С. М. Бронев-
ский, Е. Т. Соловьев, Н. Н. Ха-
рузин, Е. Д. Фелицын, А. И. Му-
сукаев, Л. И. Лавров, нэмы-
кIыбэхэр.

Адыгэ тамыгъэхэм афэгъэ-
хьыгъэ Iофшлагъэхэр ялэх Ш.
Ш. Хъуранэм, Л. И. Лавровым,
Дж. Н. КIуакIом, Пшыбий
Инал, нэмыкIхэм. Ау хэгъэ-
унафыкIыгъэн фаер, лэкъоцIэ
бэ дэдэмэ ятамыгъэхэр мыгъэ-
унафыгъэу къызэрынэхэрэр ары.
Ари Iоф зыдэшIэгъэн фэе лъэ-
ныкъоу тапашъхъэ къеуцо. Та-
мыгъэхэм язэгъэшIэн, ахэм
яхыишъэ, ясурэт афэгъэхьыгъэ
Iофшлэгъэ гъэшлэгъонхэр зы-
дэгъотэштхэр «Северокавказ-
ские тамги». Хасан Яхтанигов.
— (Нальчик, 1998), Дж. Н. Ко-
ков, Л. Дж. Кокова. «Кабарди-
но-черкесские фамилии»
(Нальчик, 1993), Пшыбий
Инал «Адыгэ, (щэрджэс) уна-
шэхэр, цIэхэр, лъэпкъ тамыгъэ-
хэр (Нальчик, 2003) ыкIи нэ-
мыкIхэр арых.

Мы аужырэ илъэсхэм тех-
никэр нахъ игъэкIотыгъэу зэ-
хашIэ ыкIи агъэфедэ зэрэху-
гъэм ишыхьатэу къушъхьэчIэс
цыф лъэпкъхэм ятамыгъэхэр
Интернетым къысцагъэлаб-
гъохэу рагъэжыагъ. Ар лъэшэу
Iоф дэгъу къэкIопIэшIоу зи-
гугъу тшырэ Iофыгъор нахъ
куоу ыкIи Iэрыфэгъоу гъэ-
федэгъэнымкIэ.

Тхыгъэу шылэхэм гуеты-
ныгъэ пхэлъэу узаджэкIэ, нэм
гъэшлэгъонхэр, нахьыпэм гу
зылгымытэщтыгъэхэр къыкIе-
дзэх. Ащ къыхэкIэу гушысэ,
упчIэ зэфэхьысхьафхэр шъхьэм
къетаджэх. Ахэмэ ащыщэу Iо-
фыгъо зытIу ягугъу къэсшIын.

Темыр Кавказым ис цыф
лъэпкъ зэфэхьысхьафхэм, ана-
хъэу адыгэхэм (къэбэртаехэр,
щэрджэсхэр, кIэхэ адыгэхэр),
абазэхэм, бэлыкъархэм, къэрэ-
щаехэм, чэчэнхэм, абхъазхэм,
осетинхэм (аужырылIыр нахъ
макIэрэ) а зы лъэкъуацIэхэр
ялэх. Ахэр адыгэ лъэкъуацIэха,
хьауми нэмыкIрэ лъэпкъ
лъэкъуацIэха?

А зы лъэкъуацIэу, ятхыкIэкIи
якъэIуакIэкIи зтефэ шъыпкъэ-
хэу е зетекIыныгъэ мыинхэр
ялэми, ау зы лъапсэ якъежъа-
пIэу, къушъхьэчIэсхэм тIэр
макIэп. Ащ фэдэ шысэ зауI:
Абыу (Абыт) — къэбэртай,
абдзах, абазин; «Биданэкъу —
абдзах, къэбэртай, бэлыкъар;
Трам — абазин, къэбэртай,
бжъэдыгъу, абдзах; Хьэсан —
къэбэртай, абазин, адыгэ, нэ-
мыкIыбэхэр.

Мы шысэм къыкIэлъыкIоу
гъэпсыгъэ мыш фэдэри. А зы
лакъом тамыгъэ зэфэхьысхьа-
фхэр илэхэу макIэп къызэрэ-

хэкIырэр: а зы къушъхьэчIэсым
шышхэу, е къушъхьэчIэс лъэпкъ
зэфэхьысхьафхэм ащыщхэу, ау а
зы лъэкъуацIэр ахъэу шытых
мышхэр:

Абыдэ тамыгъэхэр: (къэбэр-
тай), (абдзах);

ГъукIэлI тамыгъэхэр: (къэ-
бэртай), (бжъэдыгъу);

Хьатыкъо, Хьаткъо тамы-
гъэхэр: (къэбэртай), (абдзах),
(кIэмгуй), (абазин);

Хьут тамыгъэхэр: (абдзах),
(къэрэщай), (абазин);

Шъао, Шъаукъо тамыгъэ-
хэр: (къэбэртай), (кIэмгуй),
(абазин), нэмыкIыбэхэр.

Зы лакъомэ тамыгъэ зырыз
нахъ ямылэмэ, адрэхэм тамыгъэ
заулэхэр ялэх. А тамыгъэхэр
сыда зыфэгъэхьыгъэхэр? Сыда
ащ афэдэ тамыгъэ пэпчъ агъэ-
федэныр къызыхэкIыгъэр?

Мыщ фэдэ упчIэхэм яджэ-
уапхэр къэгъотыгъуаех. Хэдзэ-
хадзэу джэуап горэхэр шылэх,
ау ахэр мэкIэ дэдэх. Арышъ, ари

Iофыгъо гъэшлэгъонэу, зэшIохы-
гъэн фаеу къэуцурэмэ ащыш.

БлэкIыгъэ илъэс чыжъэхэм
зы лакъор е лакъом шыщ
унагъор хэкIыти, нэмыкI
къушъхьэчIэс цIыф лъэпкъ
хэтIысхьэу къыхэкIыщтыгъэ.
Ащ икъэкIуапIэ хъуштыгъэхэр
зэфэхьысхьафыгъэх. ГушыIэм
пае, къэбэртэпшэу Мышъэост
Агъэжыкъо абазэу Лафыщэ
Къучыкъо чIыгу 1828-рэ илъэ-
сым зыретым, зэрэчылэу а
чIыпIэм къэкощыжыгъ. Джау-
штэу Лафыщэхэр къэбэртаехэм
къахъагъэхэу тхылыу «Се-
веркавказские тамги» (Хасан
Яхтангов. — Нальчик, 1993)
щыхэгъэунафыкIыгъ. Мыщ
фэдэ шысэу къэбгъэлъэгъон
плъэкIыштыр бэ.

Адыгэ лъэкъуацIэм ащыш-
хэм ятамыгъэхэр, нахъ тэрэуу
къэпIон хъумэ, лэкъо тамы-
гъэхэр, а лъэкъуацIэр зы-
хьыхэрэ къушъхьэчIэс лъэпкъ-
хэм (адыгэхэм, къэбэртаехэм,

щэрджэсхэм, абадзэхэм,
бэлыкъархэм, къэрэщаехэм)
ятамыгъэхэр зэхэубытагъэ-
хэу къэсэтых. ЫпшъэкIэ зи-
гугъу къэсшыгъэ тхылы-
хэм, упчIэжыгъу сшыгъэ
цыфхэм, Интернетым къа-
хэсхыгъэхэм ащыщ та-
мыгъэх къэстыхэрэр. ЗэкIэ
тамыгъэу сыугъоигъэхэр
гъэзет нэкIубгъохэмкIэ къэ-
тыгъуай. Арышъ, ситхыгъэ-
хэм нэIуасэ афэхьухэрэмэ
щыклагъэ фалъэгъугъэмэ е
Iэпылэгъу къысфэхьухэмэ
ашIоигъоу мы Iофыгъом
фэгъэхьыгъэ горэмкIэ ма-
къэ къысагъэIумэ лъэшэу
сигопэшт. ПэшIорыгъэшъэу
«Тхьашъуегъэпсэу» ясэIо.

Шъуитхыгъэхэр къыздэ-
жыугъэхьыщтхэр: **къ. Мые-
къуапэ, Адыгэ республи-
кэ институтэу гуманитар
ушэтынхэм апылър.**

ЦУЕКЪО Алыт.

Абыдэ	л	л	л	л	Абат	л
Абдэкъу	л	л		Абрэдж	л	л
л	Адзын	л	л	л	л	л
л	л	л	Айтэч, Айтэкъ	л	л	Анцокъу
л	л	л	л	л	л	л
л	л	л	л	л	л	л
л	л	л	л	л	л	л
Аслъан	л	Ауль	л	л	л	л
л	л	л	л	Ахэджагу	л	л
л	Ахэджа- гукъу	л	л	Ашгын, Iэшгын	л	л
л	Ащэмыкъу, Iащэмыкъу	л	л	Ажыгъой	л	л
Бэгъ	л		Беданэкъу	л	л	
Блэгъожъ	л	л		Бжыхьакъу	л	
Бырсыр, Бэрыекъу	л	л	л	л	л	

Тпэчыжъэ ыкIи тпэблэгъэ

ТЫРКУЕР

«Боинг» шьэджащъэу тызэры-
сым, пшысэм хэт бгъэжышхор
гум кыгъэкIэу, рафыжагъэу
зилэти, чэшыгу уашьом икIодагъ.
Къушхьэлъагъэу хьуауу зытэ-
мэшхохэр убгъугъэм зыщыгу-
гъыжыкIэу, иапэрэ быбыгъоу зэ-
рэщымгыр зыдишхьэу, Стам-
бул гъогу фиузнкIыгъ. Метрэ
минипшгъэу зыдэкIояхэм ащ ис
цIыфхэр быаужьхи, чэфуу зэ-
дэгушылэхуу аублагъ, сэри гуп-
шысэхэм сызэлъаштагъ...

Тыркуер. Тпэблагъэу ыкIи
тпэчыжъэу гъэпсыгъэ кърал-
лыгъу. Ислъам диным рылъжэрэ
хэгъэгу зтегъэпсыхьэгъэху.
Тырку адыгэ хьужыгъэ. Тыр-
ку пшъэшъ дах. Тырку лыжъ.
Тырку Мустафэ текIыгъэхэр
адыгэ къуаджэм хэтIухьа-
жыгъэх. Тыркудзэр топыгъау.
Тырку аскэрхэр... Тижъхэм
яжэдэкI гушылабэ сшъхъэ
кыщекIокIэу ыублагъ. Згъэ-
шлагъо икIуан гушылэхохэр
кыдзэежыкIэу кIэзыгъэ хьатэ
ямылэу. СтамбулакIу, стамбул
икIыжъ, мухьаджыкхэр, псы-
икIыжъхэр... Зым адрэр кыгъе-
чызэ, гушылэхэр псынIкIэу
кыдзэежыкIэу. Сшлогъэшъ-
гъоныгъэх зтегъэщыгъэху,
жыкхэм яжэдэкI мыухыжъэу
кызнэсыжыкIыгъэхэр. Тырку
квалэхэм адэт мэщыгышхохэм
ядэхагъэ зинэрылгъэгъэхэм
емызэхуу къралыгъэу къралы-
кIэлъагъаIокIыгъ. Адыгэ
бзылгъыгъэм идэхагъэрэ илэ-
дзбныгъэрэкIэ Iотэныр аухы-
жыкIыгъэм, тырку тхьамэтэ-
шхохэр зэраумэхьыштыгъэхэр
гъусэ къралыгъэу къралыгъэ.
Тыркудзэм адыгэ дзэкIолышхо-
хэр зэрахэтыхэм рыпагъэху
кIагъэтхыштыгъ. Сидэу шыт-
ми, гъуни нэзи зымылэ къралы-
гъэу агъагъэхуу атегушылэщы-
гъэх. Зэ къралыгъэр яIотэрэу
кыкIамаIотыкIыжъэу, льяIоу
кыагъэкIэракIэми, узIэпишъу
ягушылэ зэрашъщыгъэ. УзIэпа-
щэныеба, ащ фэлэзэу купышхо-
мэ ахэтыгъэр мэкIагъэп, гушылэр
кIолчIэшхоба, игъэлорышIэн
фэкулаигъэх Тхьэм джэнэтыр
кызыртыгъэх.

Къралыгъэхуу жыкхэм къралы-
гъэу кызыртыгъэхэм яплъыр-
стыгъэу пльыкIожыгъагъэп
сиакъыл зэпIынIкIэ ежагъэу
сурэтшыным седжэнэу сызы-
фежъэм. Сурэтым ихышъэ тэ-
зыгъэшIэхэр профессорхэм зэ-
пымыоу кыапырыкIыштыгъ,
ижыкIэ кыщечжъэу Европэм
исурэтышIышхохэр Къыблэ
хэгъэгъэхэм сурэтышIэ зэрэ-
кIоштыгъэхэм имызакъоу, яфэмэ-
бжымышхоу кызыратырихъэ-
штыгъэр, ащылэIкIэ-пэуэIкIэ куоу
кыагъэлъагъоу, ячIыопс пэбла-
гъэху, шьуашIохуу, нэгущIохуу,
зыми фэмыдэ IэшIэгъэ кIэракIэ-
хэр якъралыгъэхэм зэрэщэ-
жыштыгъэхэр. АщIкIэ Къыблэ хэ-
гъэгъухэр, Азиер IубытыпIэшхо
ашIыштыгъэх. Урысыем исурэ-
тышIышхохэри а IофымкIэ кы-
щанэщтыгъэхэп, ахэми Къыблэ
хэгъэгъухэм анэIу гъэзагъэщтыгъ.
ИлэпкъыкIэ ермэлэу, Урысыем
кышхьыгъэу, зилэпэлэснэгъэ-
кIэ дунаим шыцIэрыIо хьугъэ
сурэтышIышхоу Мартирос Сар-
ян итворческэ гъогу Тыркуем
епхыгъэу алъытэ. А лъэхъаным
Стамбул КонстантинополькIэ
еджэщтыгъэх. Константинополь
итыгъэкъелсыкIэ, иуашьо икърэ-

гъуагъэ, ицIыфхэм якърэбзагъэ
кызырегъэлъэгъуагъэр кърэпIо-
нэу жэм кыкхьырэп. А лъэны-
кIомкIэ Сарьян илэшлагъэхэр
дунэе хьарзынэщым икIэнмэ
ахалытагъэх. Нахь сычъэпхы-
гъагъэ ныбжымыкIэ Мартирос
Сарьян илэшлагъэхэр зэхуыб-
тагъэхуу ежэ иунэе кърэблэгъэ-
гъон Тифлис шыIэу зыщысэ-
лэгъэхэм. ШьыпкъэмкIэ, лъэ-
шэу сехъопсэгъагъэ цIыф IэпIэ-
сэхом Тыркуем шышIыгъэ сур-
этхэм ыгуи ыпси зэрахилъ-
хьэгъагъэм, цIыфым иамал гъуна
зэрымIэм апае.

Ауштэу сыхэт зэпытыныя,
сэри сызэджен фаер сурэтымкIэ
сыухи, зыплъыхьан-кърэIухьа-
ныр сикIасэти, Къыблэ лъэны-
кIом зауэрэ зезгъэхыгъ, гъу-
нэнчъэ ядэхагъэ тыгъэр кызы-
щыкIокIырэм гъэзгъэ хэгъэгъу-
хэм. Ахэм сурэтышIэ сыкломи,
блэгъэ факлоу сыкломи, Тырку-
ем сышъхьапырыбыбыкIэуи
сыщетIысэхуу хьугъэ. Апэ къралы-
гъэу Стамбул «Боингышхо» си-
сэу слъэгъугъэ. Тижъхэм къралы-
гъэшлагъэм зигугъу ашыштыгъэ
кърэлэшхор хы ШьуцIэм кы-
чIэуи, иунэ зэтетышхохэмкIэ нэм
«кызыкIэпыджэм» сыгучIэ ри-
хыгъ. Европэм бэрэ сыкIуагъэ-
ми, сызыхъэгъэ кърэлэшхохэм
яунэ зэтетышхохэр пщигъэгъу-
пшэу шьэджащъэу миллион 15-м
кърэхуу зыдэс Стамбул гуиэху
иныгъэ. Ауштэу зытIо-зыщэ
сыщетIысэхуу хьугъэ дунаим
щызэлъашIэрэ аэропортэу Ата-
пюрк ыцIэ зыхьырэп. СыщетIысэх
кърэси сыхьатиплIырэ
сидэсыти, сигъогу пысыдзжы-
щтыгъ. Слъэгъурэр сшломакIэу
нэIкIэ сыдырыштыгъ дунэе
шъхьафэу сызыхъагъэр, ау бзи
шъхьы умышIэмэ IэшIэхэп хьымэ
къралыгъом зыщыбгъэгъозэ-
ныр. Тыркуем сыклонышъ, су-
рэт кышхьышIыным е сшIэшлагъэ-
хэр кышхьыгъэлъэгъонхэм
гукIи шъхьэкIэ сыфэхьазыры-
гъэп. Мызэу, мыгIоу пльэгъуныр,
ппкъынэ-лынэ пхырышшыныр,
икъу фэдизэу зэхэпшIэныр
щыкIэщтыгъэх. Ащ фэдэ амали
згъотыгъэ, Европэ къралыгъо-
хэм сурэт кызышхьысэшI уж а
уахьтэри кърэсыгъ.

Мыекъуапэ сидэзэгъагъэу
илъэс пчъагъэ хьужыгъэу си-
дэс. СынасыпышIоу сэлъыгъэ
сылъэпкъэгъэмэ сызыхъэсым-
кIэ, сикхэу сызэрысымкIэ. Мые-
къуапэ мые-мылэрысэ чыгъхэм
ахэс. Мыер игъо мыхьутъуу пшхы-
мэ чынасыу шьыпкъ, ау тIыр-
гъомэ шьоупсы. Джары Тырку-
емкIэ кысэхъулагъэр, мые
IэшIум игъо охьуфэIкIэ сызэжэм
сыкIэгущIужыгъ. Къралы-
гъуитIур зэшIушху, зэхъан-
зэхъанхэмкIэ пэрыохуу шы-
Iэжъэп. БэдзэрыкIохэр Стамбул
къухьэлъатэмкIэ мэбыбых, сатыу
къашышъ, IугушIукIыхуу къралы-
гъэгъэхьы. Ахэм язакъоп, зып-
лъыхьакIуи зыгъэпсэфакIуи
дунаим тефэжырэп. Кърэбы-
хэрэри ащ нахь бжъэ. Дунаир
зэблэхугъэ шьыпкъэ хьугъэ. Ар
зымылгъэгъугъэу, зэхэзымы-
шлагъэм уасэ фишIыштыгъ. МаIа

цIыфэу зэхъаным кIэхъопсы-
щтыгъэу, илэпкъэгъухэм аIу-
кIэмэ, гушылэгъу ышIыхуу, гуа-
пэр дигъэзымэ зытэ кымышIэ-
нэу шыагъэр? Непэрэ мафэхэм
къаушыхьаты лъэхъанхэр зэб-
лэхуухи, а зэманыр кызырэсы-
гъэр.

Чэшыгу гъогу шIункIым
плъэгъун шыIэпти зыдгъэрэхъа-
тыгъ. «Боингыр» тIысы зыхьукIэ
зэришIэу, макIэу шэрэхъэмкIэ
чыгъум зедысым кызызэхэсшлагъ
Стамбул иаэропорт тыкызырэ-
сыгъэр. ГушIубзыоу кытIпэгъо-
кIыгъэ Самсеттин Кевик ыпэкIэ
Мыекъуапэ шыслъэгъугъагъ. Сигъо-
гогъухуу Чэтэо Ибрахьими
мэрэ КъумыкIу Шамсудинэрэ
IаплIкърэгъых, зэлъэпкъэгъу-
хэм зэрэшIэу, адыгэгъухэр зэды-
рагъаштэхуу кызыздытеохэ
зыхьукIэ зыхэкIокIэнхэ шыIэп,
джыри джащ фэдагъ, зэгурыIо-
штыгъэх. Чэтэо Ибрахьимэ къралы-
гъуу Анкара кыкIыжыи, Мые-
къуапэ псэупIэкIэ кызыыхы-
гъэр макIэ шлагъэп, унэгъо зэ-
кIужъэу дэс, сэмэркэушхо зы-
хэлэ цIыф заф, игушылэ епIцы-
жырэп. Теубытагъэрэ шьып-
къэныгъэрэ зэбгъотылIэрэмэ
ащыщ.

— Гъогур озгъэлъэгъушI
къодып, Къат, Тыркуем усщэщ,
укъэсщэжыщт, кърэнэрэ о
уиоф. УгъошнэIкIэ сышынэрэп,
ау джарышъ шапхьэр уибисым-
лахькIи уичъыенкIи узгъэгъо-
щэщтпышъ угу иубыт, — рэ-
хьатэу кысело Чэтэо.

— МэшIокур дэхьана, джащ
уфэд, боу пыгъу уигъогу утет, —
сэри пысэгъэхъожы.

Тибысым Самсеттин ынэхэр
зэжъу охьуфэхэ мэщхы, цIыф
бэрэчэт, хьалэл, чIым тынигъэ-
сырэп, машинэIкIэ кыралыф-
хьагъэм фэдэшъ, фэлэзэу хьакIэ-
щышхом тынегъэсы:

— Къадий кой шьукъыздэс-
цагъэр, мы хьакIэщыр пшъхьап,
хы гъунэм Iут, — щхы зэпытэ
Iэжэ-лгъэжым хэмьукъуахуу
адыгэбзэ къралыгъэу кыIотэкъу. —
Неуш программэр кърэсшIыщт.
Зыжыгъэгъэсф.

Кызырэлъэгъуагъэм нахь
псынIкIэу кIодыжыгъэ нарт шыу
папIкIэу. ШъхьэгъэгъышIэ зытэ-
гъотым гумэкIыныр тыщыгъу-
шагъ.
Пчэдыжым тыгъэпсэфыгъэу
Стамбул и Адыгэ Хасэ тынэсыгъ.
Ащ итхьаматэу Нэгъой Яшары-
рэ ишъхьэгъусэу Светланэрэ
кытIфэчэфыгъэх. Сид фэдэрэ
IофкIи Чэтэо Ибрахьимэ зэри-
гъэдалохэрэ шъэфыгъэп. Хасэм
хэтхэр тIоф зэрэщыгъуазэхэр
нэфагъэ.

Къыблэ хэгъэгъухэм сиунэе
сурэт кърэблэгъонхэр ащед-
гъэкIокIыгъэхэми, ТыркуемкIэ
апэрагъ. СыгумэкIыштыгъ. Iо-
фыр зэрэхъуштыри, кIэшакIоу
иIэштхэри нэфагъэхэп. Яшар
сидэгушылагъэу шытыгъ илъэс
заулэIкIэ узэкIэлэбжъэмэ, а лъэ-
хъаным «Нарт туры» Нэгъоир
итхьамэтэгъ. Джы Адыгэ Хасэм
итхьаматэу зыхадзым, тикъэ-
гъэлъэгъонхэм яIоф пидзжыгъ.
Бэшлагъэу рахъухьэгъахуу

кычIэIкIыгъ, Чэтэо Ибрахьими
зэпымыгъэу кIигъэстыштыгъ
кыгъэгъэпсынIкIэнэу.

Ары зэрэхъугъэри, псынIкIэ
Iофэу сурэтхэр «тфэпагъэх». Рамэхэм,
апчхэм адэгъэузонхуу итхьухьагъ.
Iофыр зыпшъэ раль-
хьагъэр сурэтышI бзылгъыгъэ
чанэу Мина зыцIэр ары.

Къыблэ къралыгъоухэм, Евро-
пэм, Азиер дэгъоу ащашIэрэ
Озел Ахьмэд ыпэкIэ сшIэщтыгъ.
СурэтышIэ цIэрыIор ыгу кы-
гъэгъумкIэу тырихьыллагъ, ау
кызызхигъэщыштыгъэп. Минэ
ушыгугынуу зэрэщыгыр, ицы-
хьэшIэгъум зэриуагъэу, ыужым
кычIэщыжыгъ. Ахьмэд ышна-
хьыжъэу Махьмудэ ыпкъ кы-
кIыкIэ сшIэнэу хьугъагъэ. Ахэр
ялэпкъыкIэ КъунчыкIохьаблэ
щышхы. Пшъакукъомэ ащы-
щых. Зы шыпхьу яI Дильбара
ыцIэу. Шыри дэгъоу ятэ ригъэ-
джагъ. Махьмудэ университет
кыухыгъ. Инженер-электрик
сэхъагыр зэригъэгъотыгъ, пен-
сиер окIофэ ащкIэ лэжыагъэ.
ЛъэмыджитIоу Европэмрэ Ази-
емрэ ззыпхыгъэу Стамбул телъ-
хэм язым чэшырэ кызыгъэнэ-
фырэ остыгъэшхохуу тетхэр
зылэшлагъэхэр Пшъакукъо Махь-
муд, ахэр разэ сишIэуи кысегъэ-
лэгъух. Фирмэшхоу «Филипс»
Iофэи шышлагъ, ащ ыпкъ кыкIэу
Азербайджан, Москва, Ленин-
град бэрэ кърэIуагъ. Бзабэу
ышIэрэм урысыбээрэ ахэт.

Ахьмэд сурэтышI цIэрыIо дэд.
Стамбул дэт университетэу
сурэтышIыным зыщыфагъасэрэ
кыухыгъ. Ыужым Италиер
щеджагъ, Iофи кышхьышлагъ.
Джы университетэу зыщеджа-
гъэм профессорэу Iут. Тыркуем
ипремьер-министр сурэтымкIэ
иупчIэжъэгъу. Сабый дэхитIу иI.
Ишъхьэгъуси чэфыл, нэгущыгъ.
Ашыпхьоу Дильбари гъэсагъэ,
унагъо ис, абзэз ныс. Адыгэхэр
абхъазхэм абазэкIэ яджэх.

Ахьмэд исурэтышIыкIэ джы-
ри кыфэдгъэгъэжыщт. Ащ фэдэ
лIы гъэсэгъэшхоу, адыгэ лъэп-
къым кыхьэкIыгъэу, ежэ зэриIоу,
символикэм техыгъэу Iоф зы-
шIэу сшIэрэр а зы нэгъырэр ары.

Тибысым тыхэгъырейхэми
закIэу кытаIуагъ черкесхуу
Тыркуем исхэм митингышхо зэ-
рээхъащэрэр. Адыгабзэм, адыгэ
хабзэм, адыгэ Iофхэм афэшIыкIэ
ахэр зыфызэхъахэрэр. ЧыпIэу
агъэнэфагъэр дэхэ дэд. Згъэ-
шIэгъуагъэр Стамбул ишысыкIэ
— чIыналъытIоу Азиерэ Евро-
пэмрэ зэратесыр ары. ЗэкIэ къралы-
гъэм ианыхь чIыпIэ дахэхэм ащы-
щэу Атапюрк исаугъэт зыдэщы-
тыр кыыхахыгъ. Благъэу сы-
кызыекIуалIэм Атапюрк зэхуугу-
фыкIыгъэу кърэблэгъугъ. Арап
хьарыфым къралыгъор кыты-
раци, латиным кызырэттыра-
цагъэр сауэгъотым кыгъэгъу-
ныштыгъ. Гушылэ имыгъусэми,
къралыгъэр нафэу зэпкъырыхы-
гъагъ.

Адыгэ лIы чъэпхыгъэ куп
шъхьафэу шытыгъ. Ашыщ гор-
рэм гушылэгъу сыкышIыгъ,
сшлогъэшIэгъоныгъ кърэбзэ-лъяб-
зэу адыгабзэр зэрэIулыр. Хэ-

кум икIыгъэмэ сIуи згъэшлагъоу
сеупчIыгъ.

— Хьау, Тыркуем сыкы-
щыхьугъ, сыцапIугъ, — кы-
сиIожыгъ.

— Хэтмэ уащыща? — сфэ-
мышыIэу сеупчIы.

— Сыхьатикъуай. СцIэр Му-
стафа Саадет.

ЛIы шлагъом сыригъусэу ты-
щытэ, адыгэ ордэшхом ымакъэ
кърэIугъ. КIэлэ-пшъэшъэ ныб-
жыкIэ купышхоу зыцыпэ
умылгъэгурэр кърэблэгъагъ.

Адыгабзэр ордэса!

Тухабзэ ордэса!

Купышхом ымакъэ кызыр-
кIэу, зэблэу ахэмытэу кызыда-
Iоштыгъ, нахь чъэпхыгъэхэри
ягъусагъэх, ныбжыкIэхэм агу
афэгъоу, анаI агетэу сягуцфагъ.
Зыдзэ кIэлъэныкIэу фэдиз хьухэ-
рэм зыпкъэу, зыгоу, адыгабзэр
агъэжыкIычIэ, Атапюрк исаугъэт
хьураеу кьеуцокIыгъэх. Нэгъы-
рэ пэпчэ адыгэ быракъ зырыз
мыинышхоу ыIыгыгъ, тIу зы-
Iыгъэхэри ахэтыгъэх. Ахэр зэпы-
мыоу агъэсысыхэ зыхьукIэ, хы-
орышхоу кърэблэгъоштыгъэх.
Абхъаз быракъэу Iэгу закъо зы-
тетыр псынIкIэу кърэблэгъыгъ.
Ахэм ябыракъ пэпчэ тырку бы-
ракъ цIыкIу хэгъэнэгъагъ. Ар
сшлогъэшIэгъонзэ, нахь гъэ-
шIэгъони слъэгъугъэ. Хьашы-
умыш (барс) сурэт зытет быра-
кыри кърэблэгъыкIагъ. Мы су-
рэттыр зышIыгъэр дэгъоу сэшIэ.
Осетин. Владикавказ дэс, Мурат
Джикаев ыцIэр, сыдым кы-
хыгъа осетинхэм ябыракъ,
сэгъэшлагъэ. Ахэми акIыкIу
тырку быракъ цIыкIур пыгъэ-
нагъ. Сигъунэгъум сыщегъэ-
гъуазэ: «Абазэхэмрэ осетинхэмрэ
тихасэ хэты, джары гъусагъэ
кызыкIыдашIырэр. Бэшлагъэ
ауштэу зыщытыр, джы ежъхэм
хасэхэр яунаеу зэхашъх».

Мыекъуапэ кыкIыгъэ ти-
кIалэу КъумыкIу Шамсудинэ
орэд дэхабэ кърэIуагъ, тыгуи
кърэIыгъ. Кърэбэртае кыкIыгъэ
пшъэшъэ ордэIом жыбгъэ
чыIэр зэхышлагъэп, зы ыльэкIэ
кыгъэнагъэп. Ораторхуу кърэ-
шIагъэхэри жэбзэ кърэбзэгъэх.
Адыгэхэм яджэгу зэраухы хаб-
зэу къашгъом ратIупшыгъ. Сшы-
мыгъушшэжыкIэу зы сурэт дахэ
щыслъэгъугъ а чыпIэм — кIэлэ
псыгъуитIу, къоданэхуу, кърэб-
зэгъэкIэ зы къашымыкIэу ку-
пышхом кыхьэкIотыгъэх. Агъунэ
шъыпкъэ заши, «Зыгъэлъатэм»
ратIупшыгъ. Зы адыгэ быракъ
алыгыгъ. Сыкызыыхьугъэм кы-
щегъэжыагъэу ащ фэдэ кавказ
къашгъо слъэгъугъэп. Сид фэ-
дэрэ кавказ лъэпкъи хэслъэ-
гъуагъэп ахэм афэдэ кърэбзэгъэх.
Чэтэн кърэбзэгъошхоу Эсамба-
ев Махьмуди пшъагъэгъушшэни,
алъакъохэр плъэгъуштыгъэхэп
кIэлэитIум, адыгэ быракъыр
зэлэпхы зыхьукIэ, гу лъыптэ-
щтыгъэп чIым зэрэтетхэм, жьым
хэтыгъэх. Гушлогъошхом зэлъы-
штэгъэ кIэлэитIум кърэбзэгъагъэ
сфэмыхьужьэу нэпсыр кыс-
шIуигъэкIуагъ. Гу лъыптэгъошгъэп
Мустафи а кIалэхэм ядунай зэ-
рэхъотым.

Чэтэор кысызупчIы:

— Сид, тхьаматэр, къашгъом
епIуалIэрэр?

— Фэдэ слъэгъугъэп, Ибра-
хьим, — сыгу кызыделэу есIо-
жыгъ.

КЪАТ Теуцожь.
(Джыри кыкIэлъыкIоштыгъ).

Ухэлажъэзэ огушлэ, зыогъэпсэфы

Физкультурникым и Мафэ фэгъэхыгъэ спорт зэнэкъокъухэр, туризмэмкӀэ зеклохэр Адыгэ Республикэм шыкӀуагъэх. Нэбгырабэ зэрахэлэжъагъэм даклоу, спортсменхэм ухъазырыныгъэ дэгъу къагъэлъэгъуагъ, тизыгъэпсэфыплэхэм ачылагъэх, Адыгеим ичӀыплэ дахэхэр зэрагъэлъэгъуагъ, гукъэкӀыжышӀухэр ялэу ядэжъхэм агъэзэжыгъ. Мыекъуапэ иадминистрация физкультурэмкӀэ ыкӀи спортымкӀэ зэхичгъэ зэлукӀэгъухэм тшӀогъэшӀэгъонэу тахэлэжъагъ.

Шахматхэр

Республикэм шахматхэмкӀэ иклуб шыкӀогъэ зэлукӀэгъухэм нэбгырэ 20 ащызэнэкъокъугъ. Спортым имастер хъунхэмкӀэ кандидат шапхэр изыгъэкъугъэ ешӀкӀо 12, апэрэ разряд зигъу 6 купым хэтыгъэх. Зэнэкъокъум исудья шхъалэу Евгений Погребноймрэ ащ игуадзэу Емтыль Асланрэ къызэрэхагъэ-щыгъэу, шахмат клубыр зызэтырагъэпсыхъажыгъэм ыуж уахътэу тешӀагъэр мыбэми, чыфхэм кӀуапӀэ афэхъугъ, языгъэпсэфыплэ-гулэгъыплэуи тэлытэ.

Шэмбэтым зэхашгъэ зэнэкъокъум Виктор Кашлевым апэрэ чыплэр къышхыдихыгъ. Очкоуи 9 къыхын ылъэкӀышхыгъэм, ригъэкъугъэр 8. ЯтӀонэрэ чыплэр Александр Кадиным фагъэшъошагъ, къыхыгъэр очкоуи 6,5-рэ. Александр Каревым ящӀнэрэ чыплэр къыдихыгъ, очкоуи 6 ригъэкъугъэр. Александр Смирновыми очкоуи 6 къыхыгъ, ау судьяхэм язэфхысыжымэ ялгытыгъэу ащ я 4-рэ чыплэр фагъэшъошагъ. А. Каревым фэ-

гъэкӀотэнхэр фэпшӀынхэу нахъ чанэу зыкыгъэлъэгъуагъ.

Стритболы

Мыекъуапэ ипчэгъу шхъалэу Лениным ыцӀэ зыхырэм стритболымкӀэ зэнэкъокъур щызхащагъ. КӀалэхэри пшъашгъэхэри командэхэм ахэтхэу апэрэ чыплэхэм афэбнагъэх. Стритболыр баскетбол ешӀэным щыц, ау зы хъурджан нылӀп Ігуаор зыра-дзэрэр. Баскетбол ешӀаплэм ызыныкӀу зыщызэнэкъокъухэрэр.

Пшъашгъэхэм язэлукӀэгъухэм ахэлэжъагъэмэ очко пчъагъэу рагъэкъугъэр зэтэгъаппэ.

1. «Алина» — 6
2. «Локомотив» — 5
3. «Старт» — 3.

Аныбжъхэм ялгытыгъэу кӀалэхэр гошхыгъагъэх.

1. «Спартак» — 6
2. УНИКС — 5
3. «Локомотив» — 4.

ЯтӀонэрэ купыр

1. «Грузчик» — 10
2. «Динамо» — 9
3. «Апокалипсис» — 8.

Нахыжымэ якуп

1. НЛО — 4

2. «Синяки» — 2
3. «Тагил» — 2.

Футбол цӀыкӀур

Республикэ стадионым ифутбол ешӀаплэ зэлукӀэгъухэр шыкӀуагъэх. Урысыем ыкӀи Адыгеим язаслуженнэ тренерэу Хьот Юныс судья шхъалэу щытыгъ. Команди 9-р купичэу агощи, пшӀорыгъэш зэлукӀэгъухэр зэхашагъэх. Командэмэ яешӀэгъухэр зэраухыгъэхэр:

«Дизайн» — «Герта» — 5:0, «Спортмастер» — «Советскэ Адыгеир» — 1:1, «Респект» — «Фышт» — 3:0, «Дизайн» — «Джокер» — 1:1, «Спортмастер» — «Феникс» — 0:0, «Респект» — «Хаджох» — 1:1, «Советскэ Адыгеир» — «Феникс» —

0:1, «Герта» — «Джокер» — 0:1.

Финалым хэфагъэхэр зызэдешӀэхэм «Дизайным» апэрэ чыплэр къыдихыгъ. «Респектыр» ятӀонэрэ, «Фениксыр» ящӀнэрэ хъугъэх.

«Дизайным» шешӀагъэхэм ащышхыгъ: Зеклогъу Мурат, Шыумэфэ Рэмзан, Игорь Калининчкэр, Сергей Машкинэр, Къоджэшъэ Мэджд, Артур Вардумян, нэмыкӀхэри.

Мыекъопэ спорт комитетым ипашэу Сергей Двойниковыр хагъэунэфыкӀыр чыплэхэр къыдзыхыгъэмэ афэгъушӀуагъ, кубокхэр, щытху тхылхэр аритыгъэх.

Сурэтым итыр: апэрэ чыплэр къыдзыхыгъэ командэу «Дизайныр».

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

ТиешӀэгъу еплъыгъэр нахыб

«Ротор» Волгоград — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — 2:0. Шышхъэлум и 14-м Волгоград щызэлукӀагъэх. Къэлапчъэм Ігуаор дзыхыдзагъэхэр: Ионов — 7, Смольский — 65, «Ротор».

ЕшӀэгъум нэбгырэ 6000 еплъыгъ. Ащ къеушыхъаты «Зэкъошныгъэм» лытэныгъэ къызэрэфашӀырэр. Апэрэ чыплэр зэнэкъокъум щызылыгъ командэу «Роторым» теклоныгъэр къыдихыным фэшӀ ешӀаплэу къыгъэлагъорэм Урысыем щытегушӀыгъэх. Хэкум футболыр шӀу шалъэгъу, апэрэ купым хэхъажыным командэр фэбанэ. «Зэкъошныгъэм» иешӀаплэ зэрэхигъахъорэм даклоу, очко пчъагъэу илэри нахыбэ хъунэу фэтӀло.

Купым хэтхэр зэрешӀагъэхэр
«Биолог» — «Энергия» —

0:0, еплъыгъэр 800, «Дагдизель» — «Ангушт» — 1:1, еплъыгъэр 100, «Фаюр» — «Олимпия» — 2:3, еплъыгъэр 300, «Таганрог» — «Динамо» — 1:3, еплъыгъэр 800, «Кавказтрансгаз» — СКА — 1:2, еплъыгъэр 800, «Славянский» — «Алания-Д» — 2:1, еплъыгъэр 800, «Астрахань» — «МэшыкӀу» — 1:3, еплъыгъэр 2100, «Митос» — «Торпедо» — 0:1, еплъыгъэр 1400-рэ.

«Торпедэр» «Митосым» дешӀэзэ, я 87-рэ такыкӀым Денис Павловым къэлапчъэм Ігуаор

дидзагъ. Д. Павловыр 2010-рэ илгъэсым «Зэкъошныгъэм» шешӀагъ, джырэ уахътэ «Торпедэм» ифутболист анахъ дэгъумэ ащыц. СКА-м ифутболистэу Станислав Лебединцевым я 87-рэ такыкӀым «Кавказтрансгазым» икӀэлапчъэ Ігуаор дидзи, Ростов-на-Дону икомандэ теклоныгъэр къыдихыгъ.

Чыплэу зыдэщытхэр

Шышхъэлум и 15-м ехъулэу командэ пэпчэ ешӀэгъу 15 илагъ. Чыплэу зыдэщытхэр зэтэгъапшэх.

1. «Ротор» — 33
2. «Торпедо» — 31
3. «Астрахань» — 29
4. «Динамо» — 28
5. «Славянский» — 26
6. «МэшыкӀу» — 25
7. «Митос» — 22
8. «Олимпия» — 20
9. СКА — 20
10. «Кавказтрансгаз» — 19
11. «Биолог» — 19
12. «Ангушт» — 18
13. «Зэкъошныгъ» — 17
14. «Фаюр» — 16
15. «Дагдизель» — 16
16. «Энергия» — 14
17. «Алания-Д» — 13
18. «Таганрог» — 13.

Шышхъэлум и 21-м «Зэкъошныгъэр» «Дагдизель» Каспийск тикӀалэ щылулӀэшт.

НэкӀубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбый.

Зэхъышхыгъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкӀырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкӀэ ІофхэмкӀэ, ІэкӀыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырӀэ зэпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шхъалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шхъалэм иапэрэ гуадзэр АУЛБЭ Руслъан

Редактор шхъалэм игуадзэр — пшъэдэкӀыж зыхырэ секретарыр ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкӀыж зыхырэ секретарыр НЭПШЭКЪУЙ Заур

Редакциер зыдэщытхэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шхъалэм иапэрэ

гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкӀыж зыхырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкӀэ, телерадиокуэтын-хэмкӀэ ыкӀи зэлы-ІэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэло-шӀапл, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 4306

Индексхэр 52161 52162

Зак. 2032

Хэутыным узщыкӀэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкӀэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Пчъагъэхэм къаӀуатэ

Физкультурэмрэ спортым-рэ апышагъэхэу Адыгэ Республикэм нэбгырэ 95652-рэ щӀэпсэу.

АР-м испортсменхэр дзюдомкӀэ, самбэмкӀэ, гандболымкӀэ, атлетикэ псынӀкӀэмкӀэ, атлетикэ онтэгъумкӀэ, урым-рим бэнакӀэмкӀэ, кушъхъэфэчэ спортымкӀэ, спорт щӀырыонымкӀэ, батутым щыдӀэкӀӀенхэмкӀэ, нэмыкӀ спорт лъэпкӀхэмкӀэ Урысыем ихъшыпыкӀыгъэ командэмэ ахэтых.

Стадиони 3, спортымкӀэ зал 203-рэ, а пчъагъэм щыцхэу 137-р къуаджэмэ адэтых, шы спорт бази 4, нэмыкӀ спорт псэуалъэхэри АР-м илэх.

Физкультурэмрэ спортым-рэ кӀэлэеджакӀоу ыкӀи студентэу апышагъэр 50754-рэ. Спорт лъэпкӀхэм апылхэр: футбол ешӀэрэр — 10650-рэ, волейбол — 9349-рэ, баскетбол — 7505-рэ, атлетикэ псынӀкӀэм пылхэр — 7842-рэ, дзюдомкӀэ банэрэр — 2724-рэ, самбэм пылхэр — 1662-рэ. Спорт туризмэр 6901-мэ къыхахыгъ.

2010-рэ илгъэсым ебгъаппшэмэ, мы илгъэсым физкультурэмрэ спорт лъэпкӀхэмрэ апылхэм япчъагъэ нахыб.